Bat. Gen.
VI
105.

33

107 Hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

Tanggal : 30-06-2016
Nomor Induk : 747/PN-Museum/2016
BIB - ID : 0010 - 24678760
ITEM - ID : 0109052328
Asal : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI 105

REGLEMENT

VOOR DE

GARNIZOENSDIENST.

GEARRESTEERD BIJ BESLUIT VAN

ZIJNE KOKINKLIJKE HOOGHEID,

VAN DEN 11den JANUARIJ 1815. No. 32.

GEWIJZIGD VOOR HET OOST-INDISCHE LEGER.

TWEEDE DRUK.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

KAMPEN,
K. VAN HULST.
1862.

BAT. GENOOTSCHAP VAN KENNIS

REGLEMENT

VOOR DE

GARNIZOENSDIENST.

GEWIJZIGD VOOR HET OOST-INDISCHE LEGER.

REGLEMENT

VOOR DE

GARNIZOENSDIENST.

GEWIJZIGD VOOR HET INDISCH LEGER.

EERSTE HOOFDSTUK.

Over het aankomen van troepen in eene plaats, mitsgaders over de kazernering en billettering.

Art. 1. Wanneer een korps, bataillon of detachement naar eene plaats zal moeten gaan garnizoen houden, zal daags vóór het vertrek der troepen, een officier met de fouriers worden vooruit gezonden om de kwartieren te maken, zullende bij voorkeur hiertoe gebezigd worden, officieren, bekend met de taal en de gewoonten van het land. — (Zie 2e afdeeling 6e hoofddeel, van het algemeen reglement van administratie voor de landmagt in Nederlandsch Indie.)

Art. 2. Bij hunne aankomst zal bovenvermelde officier zich dadelijk bij den plaatselijken kommandant begeven, om diens orders omtrent het huisvesten der troepen, te ontvangen, en aan hem kopij der marschorder te vertoonen.

Art. 3. Deze officier zal, bij zijn arrivement,

ter plaatse alwaar nachtkwartier zal gehouden worden, aan het hoofd exactelijk opgeven de sterkte der officieren, onderofficieren en manschappen, en met gemeld hoofd de noodige schikkingen treffen tot eene goede verpleging der troepen, tevens opgevende hoeveel paarden, draagstoelen en batoors er benoodigd zijn, en in de districten, alwaar karren zijn, de benoodigde hoeveelheid derzelve. — (Als voren: 6e Hoofdd. 2e afd. administratie reglement.)

Art. 4. Terwijl de kwartiermeester ingevolge het reglement op de kazernering, zich bezig houdt met het doen in gereedheid brengen van al het benoodigde tot den ontvangst der troepen, zal de adjudant dezelve te gemoet gaan, ten einde aan den kommanderenden officier de orders over te geven, welke hij van den plaatselijken kommandant zal ontvangen hebben.

Art. 5. Het korps, tot nabij de plaats genaderd zijnde, zal zich in bataille stellen en eene kleine halt maken, om de kleeding, wapening en het equipement in behoorlijke orde te brengen.

Art. 6. Het korps gereed zijnde om naar binnen te marcheren, zal de plaatselijke adjudant, die zich aan de uiterste barrière moet bevinden, zich aan het hoofd van hetzelve plaatsen, om het op de paradeplaats te geleiden.

Art. 7. De troepen zullen in de grootste orde marcheren, de infanterie in kolonne met den langen wegspas (*pas de route*), het geweer over den schouder, en de tamboers den marsch slaan.

De troepen te paard met uitgetrokken sabel en de trompetters den marsch blazen.

Art. 8. Geene soldatenvrouwen, noch knechts of rijtuigen, wagens, hand- of pakpaarden zullen gelijktijdig met de troepen in de stad mogen komen; maar moeten te zamen op een kwartier uurs afstand volgen en in de plaats komende, op een der pleinen opmarcheren, en aldaar nadere orders afwachten.

Art. 9. De plaatselijke kommandant zal, bij de aankomst der troepen, gehouden zijn, zich op de paradeplaats te bevinden.

Art. 10. Dadelijk na de aankomst der troepen zal de plaatselijke kommandant door den plaatselijken adjudant voor het front doen proclameren, alle de lokale garnizoensorders, betrekkelijk het verbod dat er mogt bestaan, om zich niet verder dan eenen bepaalden afstand van de plaats te verwijderen; alsmede de herbergen bekend doen maken, welke aan het garnizoen verboden zijn; en verder alle zoodanige orders, welke men voor de policie van het garnizoen noodig oordeelt. Ook zal men vóór het front der troepen, welke bij de ingezetenen worden ingekwartierd, doen proclameren, welke straffen er gesteld zijn op alle overtredingen nopens de bepalingen van het marschreglement; moetende in het algemeen bij deze proclamatie worden uitgedrukt, welke straf men voor iedere overtreding ondergaan zal.

Art. 11. Aan den inhoud van het voorgaande artikel voldaan zijnde, zullen de wachten uitge-

trokken worden; doch indien zulks niet volstrekt noodzakelijk is, zullen de aankomende troepen eerst den volgenden dag, tot de garnizoensdienst worden gekommandeerd.

Art. 12. Ten opzigte van de troepen te paard wordt bepaald, dat zij op den dag van hunne aankomst geene wachten zullen geven, dan alleenlijk in tijd van oorlog of in zeer dringende en buitengewone omstandigheden; en dat bijaldien dezelve wachten te voet moeten geven, zij alsdan eerst zullen optrekken, wanneer de troepen in hunne kwartieren en de paarden in de stallen geplaatst en verzorgd zijn.

Art. 13. Vervolgens zal de plaatselijke kommandant aan de troepen order geven, om naar derzelver kwartieren te marcheren.

Het korps zal voor den plaatselijken kommandant defileren en de vaandels of standaarden zullen op de wijze, als in het exercitie-reglement is voorgeschreven, naar het kwartier van den kommandant van het korps gebragt worden.

Art. 14. De officier, met het maken der kwartieren belast, zal met zijne fouriers, op den dag van de aankomst der troepen, een kwartier uurs afstand van de plaats, dezelve te gemoet gaan, en aan den kommanderenden officier berigten op hoedanige wijze er voor de verpleging der troepen is gezorgd. Hij zal met zijne fouriers de logementen voor de officieren en manschappen aanwijzen, en zich vervolgens dadelijk op marsch begeven naar het volgend kwartier, om aldaar

op gelijke wijze te handelen. — (Zie: 6° hoofdd. 2° afd. adm. reglt. voor de landmagt in N. I.)

Art. 15. De kommandant van het korps zal bij zijne aankomst, aan den plaatselijken kommandant eenen naauwkeurigen staat der sterkte ter hand stellen.

Art. 16. Zoodra de troepen order zullen hebben bekomen om naar de kwartieren te marcheren, zal zulks in de beste orde geschieden: geen officier zal dezelve mogen verlaten, alvorens gezorgd te hebben, dat zijne onderhebbende manschappen behoorlijk gelogeerd zijn.

Art. 17. Geen korps, hetwelk gekazerneerd wordt, zal uit elkander mogen gaan, alvorens de policiewacht geëtablisseerd is; zullende de sterkte van deze wacht door den kommandant van het korps, naar gelang der ligging van de kazerne, bepaald worden.

Art. 18. Alle bestaande, of nog daar te stellen bepalingen, omtrent de kazernering en voor marcherende troepen, zullen stiptelijk in alle deelen worden nagekomen.

Art. 19. Bijaldien de troepen moeten worden gebilletteerd, zal iedere kompagnie door hare officieren en den fourier geleid, van de paradeplaats marcheren, naar dat gedeelte der stad, in hetwelk dezelve moeten worden gelogeerd; en zullen alsdan de billetten, door den fourier, eerst aan de officieren, daarna aan de onderofficieren en eindelijk aan de kommandanten der escouades, naar gelang der sterkte van ieder derzelve, uitgegeven worden; zul-

lende deze kommandanten gehouden zijn om hunne manschappen naar de kwartieren te geleiden.

Art. 20. De officieren zullen niet eerder naar hunne kwartieren mogen gaan, dan nadat al hunne manschappen gelogeerd zijn, ten einde alle oneenigheden voor te komen, welke te dezen opzigte tusschen de burgerij en militairen zouden kunnen ontstaan; zij zullen op het stadhuis, met een daartoe benoemd lid van het gemeentebestuur, de abuizen redresseren, welke zich bij het uitdeelen der billetten mogten ontdekken.

Art. 21. Den volgenden dag na de aankomst van een korps in de kazerne, zullen de adjudanten de kwartieren van hunne bataillons of eskadrons visiteren, ten einde te veranderen al hetgeen niet overeenkomstig het reglement op de kazernering zoude bevonden worden; alsmede zich verzekeren of de kompagniën volgens de orde van bataille gelogeerd zijn; op dit laatste zullen de adjudanten ook letten indien het korps gebilletteerd is.

Art. 22. De inkwartiering van de kompagniën geregeld zijnde, zullen de kwartierlijsten door de fouriers worden opgemaakt, en aan den kwartiermeester ter hand gesteld worden, die uit dezelve eene generale lijst van het bataillon of eskadron opmaken, en aan den kommandant van het korps ter hand stellen zal; op deze lijst moeten niet alleen vermeld zijn de logenten van alle personen van den grooten en kleinen staf, maar ook die van de officieren der kompagnie, opdat, indien dezelve niet genoeg in de nabijheid van

hunne kompagnie mogten zijn, de kommandant van het korps daaromtrent zoude kunnen voorzien.

Art. 23. Alle manschappen, die onderling van logementen mogten ruilen, zullen met veertien dagen provoost gestraft worden, als ook degenen, die, zonder behoorlijk billet of eene permissie van hunnen kapitein, zich in een burgerhuis mogten logeren.

Art. 24. Alle officieren, die zich met geweld inkwartieren, zullen naar de strenge letter der Wet gestraft worden; en diegenen, welke van billet ruilen, met veertien dagen huisarrest: zullende daarvan door den plaatselijken kommandant aan den kommanderenden generaal der provincie kennis worden gegeven.

Art. 25. Al het boven omschrevene ten opzigte van een korps, bataillon of escadron, zal insgelijks op kleine detachementen toepasselijk zijn.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Over de dienst der troepen in de plaatsen en hoe dezelve zal gekommandeerd worden.

Art. 26. In de vestingen of garnizoensplaatsen zullen de wachten alle 24 uren worden afgelost.

Art. 27. Behalve de dienst der wachten zullen er verscheidene andere dienstbeurten zijn, welke alle bijzonderlijk zullen worden gekommandeerd, gelijk zulks zal worden omschreven in art. 45.

Art. 28. In oorlogstijd zal de garnizoensdienst

geregeld worden door den kommandant, naar gelang der omstandigheden.

Art. 29. In geval van beleg zal de kommandant over de troepen van zijn garnizoen beschikken, zoo als hij het ter verdediging der plaats noodig zal oordeelen.

Art. 30. In tijd van vrede zal de sterkte der wachten geregeld worden, volgens het effective getal dienstdoende manschappen en naar gelang van het aantal schildwachten, die volstrekt zullen vereischt worden voor de rust, goede orde en veiligheid der plaats.

Art. 31. Ten dien einde zal op den eersten dag van iedere maand, door den plaatselijken kommandant, de dienst der korpsen in evenredigheid hunner sterkte geregeld worden; daarbij in het oog houdende, dat de onderscheidene wachten zooveel mogelijk, uit officieren, onderofficieren en soldaten van hetzelfde korps of bataillon bestaan; en voorts in dier voege, dat elke soldaat in vredestijd, ten minste *drie nachten* rust heeft.

In groote garnizoenen, zullen de uit Europeanen en inlanders zamengestelde wachten, steeds door officieren, onderofficieren en korporaals der eerstgenoemden worden gekommandeerd.

Art. 32. In geen geval zal men schildwachten mogen plaatsen, om het gras op de wallen of in de buitenwerken te bewaken; maar er zullen alleenlijk op de wallen de noodige schildwachten zijn, om het vernielen of beschadigen der werken

voor te komen, en acht te geven op hetgene des nachts in de buitenwerken mogt omgaan.

Art. 33. In gewone tijden zullen de schilderuren van den soldaat op *zes* in de 24 uren worden bepaald; edoch zal de plaatselijke kommandant, wanneer hij zulks noodig acht, dezelve kunnen vermeerderen of verminderen, naar het saizoen of den aard der omstandigheden, mits altijd in het oog houdende, om zooveel in zijn vermogen is, de gezondheid van den soldaat te conserveren.

Art. 34. Wanneer het garnizoen het volstrekt benoodigde getal schildwachten niet zal kunnen geven, zonder af te wijken van hetgeen bij het voorsn. art. 31 is voorgeschreven, zal de plaatselijke kommandant zich gedragen overeenkomstig zijne instructie en alsdan hiervan aan den kommanderenden generaal der provincie onverwijld kennis geven.

Art. 35. De plaatselijke kommandant zal het getal officieren bepalen, hetwelk dagelijks tot de dienst der onderscheidene wachten noodig zal zijn.

Art. 36. De sterkte der wachten bepaald zijnde overeenkomstig hetgeen hier boven omschreven is, zal de plaatselijke adjudant het zoogenaamde detail van de dienst in het garnizoens orderboek inschrijven, ten einde gedurende de geheele maand de garnizoensdienst daarna te kunnen kommanderen.

Dit *detail* zal ook door de adjudanten der korpsen worden afgeschreven.

Art. 37. Behalve de dienst der wachten zullen de grenadiers of flankeurs, gelijk ook alle andere

troepen, tot alle detachementen, zoowel binnen als buiten de plaats gekommandeerd kunnen worden, doch hij voorkeur tot eerewachten of eereposten.

Art. 38. De dienst der troepen te paard in een garnizoen zal tweederlei zijn, namelijk te paard of te voet, en zal overeenkomstig art. 30 en 31 geregeld worden.

Art. 39. De troepen te paard, welke in een garnizoen te voet zullen dienst doen, zullen afzonderlijke wachten betrekken; en bijaldien er in de plaats geene infanterie mogt zijn, zal de plaatselijke kommandant de hoofd- en poortwachten door dezelve kunnen doen bezetten.

Art. 40. De kavalleriewacht te paard zal, zoo veel zulks doenlijk is, op de paradeplaats of op de markt geplaatst worden, ten einde zich altijd met den meesten spoed te kunnen begeven, werwaarts zulks zoude vereischt worden.

Art. 41. Een regement, bataillon of eene kompagnie artillerie, zich alleen in eene plaats bevindende, zal, indien de plaatselijke kommandant het noodig oordeelt, even als de infanterie, de garnizoensdienst moeten verrigten.

Art. 42. Wanneer de artillerie zich te gelijk met andere troepen in eene plaats bevindt, zal dezelve daarmede proportioneel de wachten bezetten, waarbij echter de materieele artillerie-dienst in rekening komt, zoodanig, dat eene weekbeurt gelijk staat met eene wachtbeurt, voor zoo veel het betrekken van garnizoenswacht aangaat.

Buitengewone omstandigheden uitgezonderd, zul-

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

len de artillerie-officieren alleen met hunne manschappen tot de garnizoens-wachten gekommandeerd en alleen in zoodanige commissiën geëmploijeerd kunnen worden, waarin de kennis van den artillerie-officier vereischt wordt, zoo mede in krijgsraden, informatiën en speciale commissiën.

Tot het verrigten van garnizoens-dienst zijn de onderofficieren en manschappen van het korps sappeurs mede alleen in gelijkaardige omstandigheden gehouden. 1)

Art. 43. Behalve hetgeen de korpsen dagelijks tot de garnizoens-dienst moeten geven, zijn zij bijzonder belast met de kazerne-, vaandel- of standaardwachten, alsmede met de ordonnances aan de hoofdwacht, zonder dat deze twee laatste diensten als garnizoens-diensten zullen kunnen beschouwd worden.

Art. 44. Bijaldien zich in eene vesting geen genoegzaam getal artilleristen bevindt tot het verrigten der werkzaamheden betrekkelijk het materiëel, zal men op verzoek van den officier, die daarmede is gechargeerd, het noodige getal manschappen van de infanterie daartoe kunnen kommanderen, welke alsdan eene toelage van tien Cents daags zullen genieten, waarmede zij op den voet der kanonniers van de eerste klasse worden gebragt.

Art. 45. De infanterie zal in de garnizoenen

---

1) Luidens § I der algemeene order d.d. 8 Julij 1843 No. 4, zijn de officieren der sappeurs even als die der artillerie, vrijgesteld van de gewone garnizoens-dienst.

vier onderscheidene dienstbeurten hebben, te weten:

1°. De detachementen, escorten en buitenposten, die slechts om een zeker getal dagen afgelost worden.

2°. De wachten en reserve piketten, } welke om de
3°. De eerewachten, } 24 uren afgelost worden.
4°. De werkbeurten, }

Waarbij in tijd van beleg daarenboven eene dienstbeurt voor den arbeid aan de vestingwerken zal worden gevoegd.

Art. 46. De detachementen, escorten en buitenposten, alsmede de eerewachten worden, zoo veel mogelijk, naar evenredigheid, over de verschillende korpsen verdeeld; de werkbeurten naar omstandigheden en den aard van het werk, in overeenkomst met de geschiktheid van het wapen, hetwelk zich tot hetzelve eigent.

Art. 47. Bij de infanterie zal men ten opzigte der eerste dienstbeurt, alsmede die der arbeiders, in geval van beleg, onder de benaming van detachement verstaan, zoodanig gedeelte als in dezer voege zamengesteld is, te weten:

Een *geheel* detachement zal bestaan uit acht escouades, twee tamboers en gekommandeerd worden door eenen kapitein, eenen eersten of tweeden luitenant, twee sergeanten en vier korporaals.

Een *half* detachement zal bestaan uit vier escouades, eenen tamboer en gekommandeerd worden door eenen eersten of tweeden luitenant, eenen sergeant en twee korporaals.

Een *kwart* detachement zal bestaan uit twee

escouades, gekommandeerd door eenen sergeant en eenen korporaal; en onder de benaming van een klein detachement zal worden verstaan, eene escouade, gekommandeerd door eenen korporaal.

Art. 48. Bij de infanterie zullen alle dienstbeurten der officieren met den oudsten beginnen, zonder dat men, onder welk voorwendsel ook, van dezen regel zal mogen afgaan.

De eerste, derde en vierde dienstbeurt, zullen in tijd van vrede, zoowel als in tijd van oorlog, in de winterkwartieren of in de garnizoenen en in het veld gecontinueerd worden.

De tweede dienstbeurt zal telken reize, bij verandering van garnizoen worden hernieuwd.

Die voor den arbeid aan de vestingwerken, in oorlogstijd, zal van den eenen oorlog of belegering tot den anderen gehouden worden.

Art. 49. Opdat de dienst altijd ingevolge de bedoelingen van het voorgaande art. gekommandeerd worde, zullen de adjudanten steeds met de meeste zorg, roosters van alle deze dienstbeurten houden.

Art. 50. De troepen te paard zullen drie onderscheidene dienstbeurten hebben.

De eerste voor de detachementen.

De tweede voor de wachten, welke te paard worden betrokken, en de eerewachten.

En de derde voor de wachten te voet.

De dienst te paard zal met den oudsten, en die te voet, met den jongsten beginnen; zullende de adjudanten insgelijks roosters van deze diensten moeten houden.

De onderscheidene detachementen der troepen te paard, zullen gekommandeerd en zamengesteld worden, op de wijze, voorgeschreven bij het reglement op de exercitiën der troepen te paard.

Art. 51. Geen officier zal tweemaal tot dezelfde dienstbeurt kunnen worden gekommandeerd, dan nadat ieder der andere officieren van zijnen rang deze beurt gedaan heeft.

Art. 52. De officieren, die zich in het garnizoen of bij het korps blijven ophouden, gedurende den tijd, dien zij met verlof hadden kunnen gaan, zullen gehouden wezen dezelfde dienst te doen als de andere officieren.

De officieren zullen, zonder toestemming van den plaatselijken kommandant, niet vermogen hunne wacht- noch detachement-beurten te ruilen.

Art. 54. Degenen, die ziek zouden zijn, wanneer het hunne beurt is om op de wacht te trekken of om te worden gedetacheerd, zullen hunne dienst niet behoeven in te halen; maar ten aanzien der werkbeurten, zal zulks voor eenmaal plaats hebben.

Art. 55. De officieren, die, uithoofde van onpasselijkheid, de dienst, waartoe zij gekommandeerd zijn, niet kunnen verrigten, zullen den adjudant van hun korps in tijds daarvan laten verwittigen, ten einde een ander in hunne plaats zoude kunnen worden gekommandeerd.

Art. 56. Wanneer een officier zich te gelijk de eerste aan de beurt bevindt voor onderscheidene diensten, zal hij bij voorkeur worden ge-

kommandeerd tot de dienst, welke voor de eerste, volgens art. 45, gehouden wordt, en zullen de andere dienstbeurten, als gedaan, beschouwd worden.

Art. 57. Eene beurt van detachement zal gerekend worden voorbij te zijn, zoodra hetzelve de laatste barrière der plaats is uitgetrokken.

Art. 58. De officieren van den staf der korpsen, alsmede de sergeanten-majoors, tamboer-majoors en fouriers, zullen vrij zijn van de 1e en 2e dienstbeurt; moetende evenwel de sergeanten-majoors en fouriers hunne kompagniën volgen, wanneer dezelve in haar geheel gedetacheerd worden.

Art. 59. De kapiteins, die, bij afwezigheid van den plaatselijken kommandant het garnizoen kommanderen, als ook degenen, die een bataillon of eskadron, waarvan de kompagniën bij elkander zijn, mogten kommanderen, zullen hetzelfde voorregt genieten, met uitzondering, wanneer hunne kompagniën worden gedetacheerd; geen kapitein zal derhalve kunnen worden vrijgesteld, van met zijne kompagnie te marcheren of gedetacheerd te worden, en hij zal in dat geval, het kommando van het bataillon of eskadron, aan den opvolgenden officier moeten overgeven.

Art. 60. De garnizoensdienst zal dagelijks op de order, nadat de parade gedefileerd heeft, door den plaatselijken adjudant gekommandeerd worden, welke te dien einde de noodige roosters, voor al de dienstbeurten, zal houden, opdat de dienst overeenkomstig de bepalingen bij art. 31 en ingevolge

het op den eersten van iedere maand vastgestelde *detail* gedaan worde.

Bij het kommanderen van de garnizoensdienst, zal door den plaatselijken adjudant aan ieder korps worden opgegeven, welke wachten en posten den volgenden dag door hetzelve zullen worden bezet; moetende in ieder garnizoen, door den kommandant daaromtrent een vaste regel gehouden worden, opdat de verst afgelegene of bezwaarlijkste wachten, door ieder korps op zijne beurt worden betrokken.

Officieren die zich ergens bij verplaatsing moeten ophouden, zoo tot afwachting van scheepsgelegenheid of anderzins, zullen in dat geval, gedurende de vier eerste dagen op zoodanige plaats tot geene garnizoensdienst worden gekommandeerd. Na verloop derzelve zullen zij daartoe door het korps, waarbij zij in subsistentie zijn opgenomen, zoowel als door den plaatselijken adjudant, in aanmerking worden gebragt; met dien verstande echter, dat zulks niet zal geschieden voor informatien, krijgsraden, commissiën, en voor zoodanige diensten, welke langer dan 24 uren kunnen duren.

Art. 61. De adjudanten zullen het getal der op de garnizoensorder gevraagde officieren, onderofficieren en manschappen, over het geheel der bataillons, eskadrons en kompagniën van hun regement verdeelen, en door de onderadjudanten en sergeanten-majoors, de noodige roosters en wachtrollen doen houden, ten einde aan de bataillons, eskadrons of kompagniën een gelijk aandeel te geven.

Art. 62. De sergeanten en korporaals zullen

gekommandeerd worden met den oudsten en den jongsten te beginnen; moetende evenwel ten opzigte der detachementen met de korporaals eene uitzondering gemaakt worden; dewijl met eene escouade, een korporaal van dezelfde kompagnie marcheren moet.

Art. 63. De wachtrollen moeten gelijk zijn aan de contrôle, en de vier dienstbeurten zullen gekommandeerd worden van boven en onder der wachtrollen, opdat eene wacht of post niet geheel uit oude, of jonge soldaten zamengesteld zij.

Art. 64. De detachementen zullen zamengesteld zijn, uit dienst-escouades, zoo als die in art. 47 zijn bepaald, welke escouades naar de nummers der kompagnien moeten gefourneerd worden.

Art. 65. De onderofficieren en manschappen, welke uit de hospitalen komen, zullen tot geene dienst worden gekommandeerd, alvorens hunne krachten herkregen te hebben.

Art. 66. Wanneer de plaatselijke kommandant het noodig oordeelt, om de wachten of posten door hoofdofficieren te doen visiteren, zullen de hoofdofficieren van de troepen, het garnizoen uitmakende, deze dienst op hunne beurt waarnemen; — ten dien einde moet dagelijks op de order worden bekend gemaakt, de hoofdofficier *du jour* voor den volgenden dag.

De hoofdofficier *du jour* zal zich, vóór de parade, bij den plaatselijken kommandant vervoegen, ten einde zijne orders te vragen; doch hooger in rang zijnde, zal zulks op de parade geschieden.

Hij zal zich naar de paradeplaats begeven, op het uur dat de nieuwe wachten aldaar moeten aankomen en toezien, dat zulks in de behoorlijke orde geschiedt. — Hij zal de parade doen manoeuvreren en defileren, indien de plaatselijke kommandant het noodig oordeelt.

Hij zal de onderscheidene wachten visiteren op het uur door den plaatselijken kommandant bepaald.

Bij de visitatie van den hoofdofficier *du jour* zullen de wachten uitkomen en het geweer schouderen.

Wanneer de hoofdofficier *du jour* tot een korps kavallerie behoort, zal hij de kavallerie-wachten te paard doen uitkomen.

Hij zal onderzoeken of de wachten behoorlijk in orde zijn, en appel doen houden, alsmede zich rekenschap doen geven van het getal schildwachten, en nazien of deze, ingevolge de orders, uitgezet zijn. Hij zal in tegenwoordigheid van den korporaal, de consignes door de schildwachten doen herhalen, en die vergelijken met de algemeene consignes.

Indien de plaatselijke kommandant het noodig oordeelt dat deze visitatie des nachts plaats heeft, zal de hoofdofficier *du jour* het *parool* ontvangen van den kommandant der wacht, waar hij de visitatie moet beginnen.

Hij zal aan den plaatselijken kommandant rekenschap doen van zijne opmerkingen bij de visitatiën.

De hoofdofficier *du jour* zal, nadat hij afgelost is, evenwel toezien dat de afkomende wachten,

in behoorlijke orde naar de kwartieren worden terug geleid.

DERDE HOOFDSTUK.

Over de garnizoens-parade.

Art. 67. De parades zullen onderscheiden worden in groote en gewone parades.

Art. 68. De groote parade zal alle weken eens, op den door den plaatselijken kommandant bepaalden dag, gehouden worden, tot dezelve zullen, behalve de wachten, zoodanige gedeelten der korpsen gekommandeerd worden, dat ten minste de helft van het garnizoen paradeert.

Art. 69. De gewone parades zullen alle dagen plaats hebben, ten ware de plaatselijke kommandant, wegens slecht weder of om gewigtige redenen mogt goed vinden, dezelve af te kommanderen; als wanneer de wachten van hunne kwartieren zullen afmarcheren, ingevolge art. 59 van het reglement op de inwendige dienst.

Art. 70. Al de officieren, zonder onderscheid van rang, zullen verpligt zijn om dagelijks op de parade te verschijnen, tenzij dezelve met eenige andere noodzakelijke dienstverrigtingen zijn belast; indien zij er wegens ziekte niet kunnen komen, zullen zij dit aan den kommandant van het bataillon of eskadron doen weten, ten einde daarvan aan den kommandant van het korps rapport

gedaan worde; en wanneer het een hoofdofficier is, zal deze den plaatselijken adjudant laten waarschuwen, die hiervan aan den plaatselijken kommandant rapport zal doen.

Art. 71. De tot het garnizoen behoorende officieren van de artillerie en genie, respectivelijk met het materieel der vesting belast, zijn onderworpen aan al de algemeene consignes, de dagelijksche parade alleen uitgezonderd; terwijl zij echter op de zon- en feestdagen, in de vooronderstelling dat er niet gewerkt wordt, zich van dezelve niet zullen mogen afwezig houden, zonder verlof van den plaatselijken kommandant; deze verschooning van de dagelijksche parade zal op de officieren der artillerie, welke tot de bataillons of garnizoen houdende kompagnien behooren, niet algemeen van toepassing zijn, maar dezelve zal alleen door werkzaamheden betrekkelijk het materieel kunnen gewettigd worden.

Art. 72. Op de groote parade verschijnen de officieren in groote uniform.

Art. 73. Alle parades zullen juist te 7 uren des morgens defileren; te dien einde zullen de bijzondere afdeelingen der korpsen op de paradeplaats een kwartier voor zeven uren moeten gerangeerd zijn.

Wanneer de schutterij zich op de parade of bij plegtige gelegenheden bevindt, zal zij den regtervleugel bezetten.

De onderscheidene wapens zullen onderling den volgenden rang houden.

a. De infanterie van linie.

b. De infanterie van inlansche vorsten en grooten, zullende bij elke gelegenheid, wanneer troepen van onderscheidene vorsten en grooten mede paraderen, naar gelang der omstandigheden, met overleg der civiele autoriteit, worden bepaald, hoe deze onderling rang zullen houden.

c. De artillerie.

d. De sappeurs.

e. De kavallerie.

Wanneer er jagers bij het leger komen, zullen zij zich op de vleugels der infanterie plaatsen.

De officieren zonder troepen voegen zich bij den staf; het eerste gelid der troepen te paard zal gerigt zijn met het eerste gelid der infanterie.

Het korps, hetwelk de hoofdwacht geeft, zal den regtervleugel der infanterie hebben.

De tamboers en pijpers van al de regementen rangeren zich in dezelfde orde op den regtervleugel van de parade. Wanneer het regement, dat de hoofdwacht geeft, een korps muzikanten heeft, rangeert zich dit op onderscheidene gelederen tusschen de tamboers en de grenadiers of flankeurs.

De sergeanten-majoors en de korporaals van de orderweek, welke de afdeelingen van hunne korpsen op de parade gevolgd hebben, rangeren zich tegenover het midden der parade, in dezelfde orde als hunne korpsen, in twee gelederen; de sergeanten-majoors in het eerste, en de korporaals in het tweede gelid, op vier passen afstands achter de officieren van hun regement of korps.

De adjudant-onderofficier er midden voor, op twee passen voor het eerste gelid.

Op het slaan van de eerste roffel, zullen de onderofficieren het geweer hoog in den regterarm en de korporaals hetzelve in den arm nemen, en zich rigten.

Indien de plaatselijke kommandant het noodig oordeelt, dan worden aan iederen soldaat scherpe patronen uitgedeeld; doch niet dan op zijne expresselijke order en verantwoordelijkheid. (1)

Ieder soldaat moet voorzien zijn van eenen aftrekker.

Art. 74. De wachten worden vóór de kwartieren, ingevolge artikel 69 van het reglement op de inwendige dienst, door den adjudant afgedeeld; kunnende verscheidene kleine wachten bij elkander gevoegd worden, om één peloton te formeren; hierbij zal in acht genomen worden, dat de manschappen, voor eene en dezelfde wacht bestemd, niet in onderscheidene pelotons moeten geplaatst worden, de hoofdwacht uitgenomen.

Art. 75. De bijzondere afdeelingen der korpsen voor de parade, worden vóór hunne kwartieren in zooveel pelotons geformeerd, als daags te voren op de orde belast is; moetende de pelotons zoo veel mogelijk van gelijke sterkte zijn.

De adjudant zal dezelve naar de paradeplaats geleiden, of een van de officieren, die op de wacht trekken, indien deze hooger of ouder in rang is dan de adjudant; zoodra de wachtparade op de parade-

(1) Zie bijlage No. I.

plaats gerangeerd staat, zal men kommanderen: *zet af 't geweer; Op de plaats rust.*

Als de parade gehouden wordt op de plaats, waar zich de hoofdwacht bevindt, dan zal de kommandant der wacht, vóór het aankomen der troepen op de paradeplaats, de noodige schildwachten doen uitzetten, om het front vrij te houden.

De hoofdwacht zal gedurende de parade onder het geweer blijven.

Als de parade niet voor de hoofdwacht kan gehouden worden, dan zal vóór half zeven uren een detachement van de naast bijgelegene wacht naar de paradeplaats afgezonden worden, om het terrein te doen ontruimen en de passage te beletten.

Art. 76. De plaatselijke adjudant zal ten half zeven uren op de paradeplaats moeten zijn, ten einde de tot de wachten gekommandeerde afdeelingen der korpsen te ontvangen, en zich te verzekeren, dat het getal der daags te voren op de order gekommandeerde officieren, onderofficieren en manschappen tegenwoordig is, en dat de officieren en onderofficieren dezelfde zijn, die op het dagelijksche rapport zijn vermeld; alsmede dat de wachten behoorlijk zijn afgedeeld en de onderscheidene pelotons van gelijke sterkte, en zulks noodig, van guides voorzien zijn.

Art. 77. Aan den inhoud van het voorgaande artikel voldaan zijnde, zal de plaatselijke adjudant, na alvorens de order daarover van den plaatselijken kommandant te hebben gevraagd, eene roffel doen slaan, op welke roffel de officieren zich tegen over de wachtparade zullen plaatsen, en wel

zoodanig, dat de, volgens artikel 63, van het eerste in rang zijnde wapenkorps zich tegen over den regtervleugel van de parade zullen bevinden en zoo vervolgens; de officieren zullen zich in één gelid plaatsen, tenzij daartoe de ruimte mogt ontbreken, als wanneer zij zich in drie gelederen zullen stellen, te weten in dier voege: de kapiteins in het *eerste*, de eerste luitenants in het *tweede* en de tweede luitenants in het *derde* gelid. De hoofdofficieren plaatsen zich twee passen voor het midden der officieren van hunne korpsen.

Art. 78. Vervolgens zal de plaatselijke adjudant het geweer doen schouderen, de rigting doen verbeteren, en daarna de parade overgeven aan den hoofdofficier du jour of aan den oudsten officier, welke dien dag de wacht betrekt, en deze plaatst zich alsdan voor het midden van de parade.

Ten zelfden tijde zullen de kommandanten der korpsen aan den plaatselijken kommandant rapport doen van al het voorgevallene binnen de 24 uren; alsmede van de officieren, onderofficieren en verdere manschappen, die door hen met garnizoensprovoost gestraft zijn, (zonder echter gehouden te wezen om de reden daarvan op te geven, indien zulks, wegens de discipline van het korps, plaats heeft gehad) en zullen deszelfs toestemming vragen om hen te kunnen ontslaan, welke toestemming niet zal kunnen geweigerd worden, dan om zeer gewigtige reden, waarvan dadelijk zal moeten kennis gegeven worden aan den kommanderenden officier in de militaire afdeeling. Ook zullen de kommandanten der korpsen, aan dien

van het garnizoen, op dat oogenblik de nieuw aangestelde officieren presenteren, zoo mede degenen die van verlof terug gekomen zijn; en zij zullen aan hem alle zoodanige verzoeken of voorstellen doen, welke ten opzigte van het korps, de toestemming van den plaatselijken kommandant zouden behoeven.

Eindelijk zal de plaatselijke adjudant aan den kommandant te kennen geven of alles in orde is, en aan denzelven het dagelijksch rapport ter hand stellen.

Art. 79. Daarna zal de officier die de parade kommandeert, de bevelen komen vragen van den generalen, den afdeelings- of den plaatselijken kommandant, denzelven met den degen saluerende, en hij zal de noodige kommando's doen, om de gelederen te doen openen.

De kommandant zal de parade inspecteren, vergezeld van de kommanderende officieren der onderscheidene korpsen; en indien er iets tegen de orders bevonden wordt, zal zulks ter verantwoording zijn, van den kommandant van het korps, bij hetwelk de fout is ontdekt.

Indien de gouverneur of een der generaals, belast met het kommando van eene militaire afdeeling op de parade tegenwoordig is, zal deze de inspectie doen, na alvorens het dagelijksch rapport, inhoudende de sterkte van het garnizoen, van den plaatselijken kommandant, ontvangen te hebben.

Art. 80. Na het afloopen van deze inspectie zal de officier, die de parade kommandeert, door

al de tamboers eene roffel doen slaan en vervolgens de gelederen doen sluiten; waarna dezelve zich naar den generalen, den afdeelings, of den plaatselijken kommandant begeeft, denzelven met den degen salueert, en zijne orders vraagt.

Art. 81. De generale, afdeelings of plaatselijke kommandant, geene order gegeven hebbende, om de handgrepen of evolutiën te verrigten, zal de kommandant der parade de noodige kommando's doen, om dezelve te doen defileren.

De kommandant der parade zal zich plaatsen vier passen voor den kommandant der eerste afdeeling, ten einde mede te defileren, en hij zal den generalen, afdeelings of plaatselijken kommandant met den degen salueren, ten zij de laatstgenoemde inferieur is aan den rang van kolonel, als wanneer de kommandant der parade denzelven niet behoeft te salueren.

Art. 82. Zoodra de kolonne zich in marsch zet, zullen de tamboers den marsch slaan, en bij tusschenpozingen vervangen worden door de muzijk van het regement, hetwelk dien dag de hoofdwacht betrekt.

Art. 83. De plaatselijke kommandant zal de parade twee en meermalen kunnen laten defileren met den gewonen, of langenwegs pas (*pas de route*).

Art. 84. Wanneer de tamboers en muzijkanten gedefileerd hebben, zullen dezelve zich op eenige passen afstands aan gene zijde, en regt tegen over den plaatselijken kommandant plaatsen.

De muzijkanten of tamboers zullen voortgaan

te spelen of te slaan, tot dat het laatste peloton de paradeplaats verlaten heeft, en alsdan ophouden op een teeken met den degen van den officier, die de parade kommandeert.

Art. 85. Indien de officier, die de parade kommandeert, niet mede op de wacht trekt, zal dezelve, nadat hij eenmaal heeft gedefileerd, zich op de regterhand een weinig achterwaarts van den generalen, afdeelings, of plaatselijken kommandant komen plaatsen.

Art. 86. De tamboers, welke met officieren op de wacht trekken, zullen marcheren op den regtervleugel van hunne pelotons, en niet eerder beginnen te slaan, dan wanneer zij van de paradeplaats af zijn, als wanneer zij vóór de officieren zullen marcheren.

Art. 87. De pelotons, welke meer dan eene wacht bevatten, zullen, na het defileren, op eene geschikte plaats halt houden, om de wachten uit te trekken en dezelve naar de onderscheidene posten te doen marcheren, of om de detachementen, welke alleenlijk gefourneerd zijn, om te paraderen, naar hunne kwartieren te doen terug keeren.

Art. 88. De troepen te paard zullen te gelijk met de infanterie kunnen defileren, wanneer zulks met den gewonen pas plaats heeft.

De trompetters zullen, wanneer de muzijkanten op de parade zijn, slechts eenmaal den marsch blazen.

Art. 89. De wachten, zoowel wanneer zij van de paradeplaats naar hunne posten gaan, als wan-

neer zij naar de kwartieren terug keeren, zullen het geweer over den schouder dragen, en met den langen wegspas marcheren; de officieren of onderofficieren, die hen geleiden, zullen de grootste orde en stilte doen in acht nemen; de hoofdofficieren der regementen zullen bijzonder acht geven, dat de officieren en onderofficieren van hun regement zulks niet verwaarlozen.

Art. 90. Wanneer de plaatselijke adjudant ziet, dat een officier of onderofficier met zijne troepen niet in orde marcheert, zal hij daarvan dadelijk rapport doen aan den plaatselijken kommandant, die den officier, na te zijn afgelost, zal doen straffen.

Art. 91. De parade gedefileerd hebbende, zal de plaatselijke adjudant de onderofficieren en korporaals, die tot het ontvangen der orders zich op de parade bevinden, eenen kring laten formeren, zoodanig, dat de onderofficieren in het eerste en de korporaals in het tweede gelid, zich op vier passen achter hunne respective sergeanten-majoors bevinden.

De plaatselijke adjudant zal vervolgens de korporaals doen regtsom keert maken en het geweer doen presenteren.

Art. 92. De kring aldus geformeerd zijnde, begeeft zich de plaatselijke kommandant met den chef der korpsen in denzelven, zich plaatsende in het midden van eenen kleineren kring, welke door de chefs zal geformeerd worden,

volgens dezelfde orde, als waarin zij gedurende de parade hebben moeten staan.

Hij geeft alsdan de orders betreffende ieder korps, alsmede het parool en het contre-signe, hetgeen altijd met ongedekte hoofden, wanneer men geen schakot of casque draagt, zal geschieden, en regelt de dienst voor den volgenden dag.

Dit verrigt zijnde, wordt door den plaatselijken adjudant, die zich, gedurende den tijd dat de orders zijn gegeven, voor de opening van den kring heeft opgehouden, denzelven wederom geopend.

Art. 93. De chefs der korpsen deelen alsdan aan hunne adjudanten de orders mede, welke zij ontvangen hebben, die vervolgens door de onderofficieren en korporaals van kun korps, welke tot het ontvangen der orders op de parade zijn gekomen, eenen afzonderlijken kring laten formeren, in welken zij de orders dicteren en de dienst van elke kompagnie voor den volgenden dag bepalen.

De onderofficieren, de orders ontvangen hebbende, gaan dezelve aan hunne reepective officieren, die zich op de parade bevinden, bekend maken, en stellen zich daarna in die orde, waarin zij op de parade gekomen zijn, om vervolgens door den onderadjudant naar de kazerne te worden terug geleid.

Art. 94. De onderofficieren, belast met het ontvangen der orders op de parade, moeten dezelve aan de officieren, die, uithoofde van ziekte,

permissie of om eenige andere reden, zich niet op de parade hebben bevonden, in hun kwartier of logement gaan brengen en hen aldaar niet vindende, moeten zij de order in geschrift en behoorlijk gecacheteerd daar laten.

Art. 95. De order zal door den adjudant gebragt worden aan de hoofdofficieren van het regement, wanneer deze niet op de parade kunnen komen.

Art. 96. Op de gewone of dagelijksche parade en wanneer de gouverneur of plaatselijke kommant op dezelve niet verschijnt, zal de plaatselijke adjudant, indien hij hooger in rang is dan de wachthebbende officier, dezelve laten afmarcheren, na alvorens de orders van den hoofdofficier du jour, (indien er een op de parade is,) te hebben gevraagd; vervolgens zal hij den kring laten formeren; doch de korporaals zullen niet regtsom keert maken, noch het geweer presenteren, maar hetzelve over den schouder houden, omdat het parool en contre-signe alsdan niet zoo als in art. 92 maar als bij art. 195 en volgende wordt gezegd, zal gegeven worden. De plaatselijke adjudant zal zich met de adjudanten der onderscheidene korpsen in denzelven begeven, om de garnizoensorders te dicteren en de dienst voor den volgenden dag te bepalen.

VIERDE HOOFDSTUK.

Over het aflossen der wachten.

Art. 97. De wachten, zoowel naar hunne posten

gaande, als van dezelve terug komende, zullen het geweer over den schouder dragen en met den langen wegspas marcheren.

De officieren en onderofficieren, die dezelve geleiden, zullen de grootste orde en stilte doen in acht nemen.

Art. 98. Wanneer de nieuwe wacht den post nadert, dien zij bezetten moet, zal de kommandant dezelve het geweer scherp doen schouderen, en indien het eene officierswacht is, den marsch doen slaan en bij de kavallerie de trompet doen blazen.

Art. 99. De kommandant der oude wacht zal, zoodra hij de nieuwe wacht ziet of hoort aankomen, zijne wacht in het geweer doen komen en dezelve zoodanig stellen, dat zij op hare linkerzijde zooveel ruimte laat als noodig is, om de nieuwe wacht te doen opmarcheren. De tamboers zullen den marsch slaan en de trompetters denzelven blazen.

Art. 100. De infanterie-wachten, welke alleenlijk uit zes of acht man bestaan, zullen op één *gelid*, en die daarboven op twee *gelederen* gesteld worden.

Art. 101. Uit welk getal eene wacht ook moge bestaan, zal zij altijd, in evenredigheid der sterkte, in verscheidene afdeelingen verdeeld worden, opdat, wanneer de omstandigheden vorderden, dat er gevuurd wierd, zij niet op eens van haar vuur zoude ontbloot zijn.

Art. 102. Een officier, eene wacht kommanderende, zal zich altoos plaatsen twee passen vóór het midden van het eerste gelid; een onderofficier, eene wacht kommanderende, zal zich plaatsen op den regtervleugel; en indien er een tamboer is, zal deze zich ter regterzijde van de wacht stellen.

Art. 103. Telken reize dat de wachten uit het wachthuis komen, zullen zij zich in dezelfde order stellen.

Art. 104. Indien het terrein niet toelaat, dat de nieuwe wacht kan opmarcheren ter linkerzijde van de oude, zal zich deze laatste met het front tegen over het wachthuis plaatsen, om ruimte voor de nieuwe wacht over te laten.

Art. 105. De kommandanten der beide wachten zullen, na het geweer te hebben doen presenteren en het wederom op schouder genomen en afgezet te hebben, zich bij elkander vervoegen; de officier of kommandant van de oude wacht zal aan dien van de nieuwe, de orders en consignes overgeven; gedurende dien tijd zal de sergeant al de wacht hebbende manschappen nummeren.

Art. 106. De kommandant van de nieuwe wacht zal vervolgens aan den oudsten korporaal gelasten om het wachthuis te gaan over nemen, en bij de kleine wachten, welke door eenen korporaal gekommandeerd worden, zal zulks door hem zelven geschieden.

Art. 107. Deze korporaal zal met dien der oude

wacht het wachthuis, de deuren en vensters visiteren; hij zal zich verzekeren dat de banken, tafels, lantaarns, schilderhuizen en alle andere voorwerpen (waarvan eene geschrevene lijst op een houten bord zal aangeplakt zijn) zich in goeden staat bevinden: en indien het tegendeel bevonden wierd, zal daarvan schriftelijk kennis gegeven worden aan den plaatselijken adjudant, die aan den plaatselijken kommandant daarvan rapport zal doen, om het gebrokene of verlorene, ten koste der officieren en onderofficieren van de afkomende wacht, te doen herstellen.

Art. 108. De korporaals belast met het overnemen van het wachthuis zullen telken reize, dat door hunne nalatigheid aan de geconsigneerde voorwerpen eenig bederf wordt toegebragt, met provoost worden gestraft.

Art. 109. Terwijl de korporaal het wachthuis visiteert, zal de kommandant der nieuwe wacht de wapens inspecteren.

Art. 110. De korporaals van een' en denzelfden post, zullen onderling hunne dienst op de wacht verdeelen; zij zullen insgelijks die der soldaten in diervoege regelen, dat zij allen evenveel uren op schildwacht staan; en kan deze verdeeling niet naauwkeurig geschieden, dan zal het lot beslissen.

Art. 111. De korporaal, belast met het uitzetten der schildwachten, zal, zoo lang hij deze dienst verrigt, *korporaal van aflossing* genoemd worden; hij zal zich de eerste maal doen vergezel-

len door den korporaal, die de voorgaande posten heeft uitgezet en van dezen de consignes overnemen.

Art. 112. Een korporaal kommanderende eene kleine wacht, zal zich door den oudsten soldaat doen vervangen, om de posten uit te zetten of af te lossen.

Art. 113. Nadat de korporaals het wachthuis gevisiteerd hebben, zal de kommandant der nieuwe wacht de posten doen aflossen; ten dien einde zal de korporaal van aflossing kommanderen No. 1. 2. 3. enz. voor!

Op dit kommando zullen de afgeroepene manschappen, naarmate van hun getal, op een of twee gelederen geformeerd en door den korporaal naar hunne posten gebragt worden, op de wijze hierna omschreven in artikel 135.

Indien het getal der optebrengen schildwachten groot is, of wanneer hunne posten zeer verre van elkander verwijderd zijn, zal het opbrengen door twee of meer korporaals gedaan worden.

Art. 114. Terwijl de schildwachten opgebragt worden, zullen de kommandanten der oude en nieuwe wacht te zamen al de toegangen tot den post visiteren; en zal die van de nieuwe, aan dien van de oude, alle opheldering vragen betrekkelijk de bestaande orders aan zijne wacht, welke in een daartoe gedestineerd orderboek zullen moeten ingeschreven zijn; ook zal zich op iedere wacht moeten bevinden een register, waarin door den kommandant van de wacht zal aangeteekend worden, al hetgeen er bijzonderlijks, ge-

durende de 24 uren van zijne wacht mogt voorgevallen zijn; alsook de uren waarop de rondes en patrouilles zijn gepasseerd.

De kommandant van de oude wacht zal aan dien van de nieuwe alle de voorsn. registers in goeden staat overgeven; zullende dezelve ten koste van dengenen vernieuwd worden, door wiens toedoen zij bedorven mogten zijn geraakt; terwijl bovendien zoodanige kommandant nog met een arrest zal worden gestraft; ten dien einde zal de plaatselijke adjudant de meergemelde registers wekelijks examineren.

Art. 115. De sergeanten en korporaals welke van eene wacht mogten gedetacheerd zijn, zullen zich bij dezelve vervoegen, dadelijk na afgelost te zijn en zullen aan den kommandant der wacht rapport doen, alsmede appèl houden over de manschappen, welke met hen zijn gedetacheerd geweest.

Art. 116. De kommandant der oude wacht zal, na alle gedatacheerde posten en schildwachten te hebben ingetrokken, dezelve in de gelederen doen treden; hij zal zijne wacht op eene geschikte wijze doen afmarcheren (de tamboers van de oude wacht zullen den marsch slaan) en zal, vijftig passen ver gekomen zijnde, doen halt houden en de noodige kommando's doen, om de bajonet af te nemen en het geweer te schouderen, waarna hij aan den oudsten sergeant zal gelasten, de wacht wederom naar het kwartier te geleiden.

Art. 117. De onderofficieren, die eene wacht kommanderen, zullen, na afgelost zijn, zelf hunne wacht naar het kwartier terug brengen.

Art. 118. Ieder onderofficier, die de afkomende wacht niet in de grootste orde en stilte terug brengt, zal met provoost gestraft worden.

Art. 119. Nadat de oude wacht is afgemarcheerd, zal de kommandant van de nieuwe wacht de noodige kommando's doen, om de plaats te bezetten, welke door de oude is verlaten, en het geweer doen presenteren, waarna hij den marsch zal doen slaan, tot dat de oude wacht bedankt is. Hij laat verder regtsom keert maken en het geweer hoog nemen, om hetzelve te doen leggen op de geweerrakken van het wachthuis.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Algemeene verpligtingen op de wachten.

Art. 120. Er zal op iedere wacht of post een extract van dit reglement berustende zijn, inhoudende de 4e, 5e, 6e, 7e, 8e, 9e, 10e, 11e, 12e en 13e hoofdstukken van hetzelve, ten einde de kommandanten der wachten zich aan alle hunne verpligtingen zouden kunnen herinneren en ook hunne onderhoorigen op de wachten tot hunnen pligt houden.

Art. 121. Onmiddelijk nadat de wachten zijn ingerukt, zullen de kommandanten derzelve al hunne schildwachten gaan visiteren; zij zullen met attentie de algemeene en bijzondere consignes voor

hunne wacht en onderhoorige posten lezen, en de sergeanten en korporaals behoorlijk onderrigten van al hetgeen door hen te observeren.

Art. 122. De oudste korporaal zal de kaarsen, welke aan de wachten moeten worden gegeven, door de soldaten doen afhalen. (1)

De soldaten zullen voor deze beurt onder elkander trekken; zullende degenen, aan wien het te beurt gevallen is, zulks met de policiemuts op moeten doen en de patroontasch om houden, ten teeken, dat zij in garnizoensdienst zijn.

Art. 123. Het licht voor de wacht zal op een door den kommandant van den post geteekend schijn afgehaald worden.

Art. 124. De wacht hebbende officieren zullen gedurende de geheele 24 uren op de wacht moeten blijven en niet vermogen zich van dezelve te absenteren, onder welk voorwendsel ook, dan alleen ter verrigting van hunne dienst; zij zullen hunne sabels noch sjerpen niet mogen afleggen.

In het wachtvertrek der officieren zal men geene andere meubels mogen plaatsen dan eene tafel met

(1) Alg. ord. van den 29sten December 1845 No. 7 § 8, bepaalt:

1. Dat voor de verlichting in de Officiers-wachtkamers, zullen gebezigd worden zoogenaamde kantoorlampen.
2. Dat voor de verlichting van alle wachthuizen maandelijks zal worden verstrekt: voor elke officiers-wachtkamer 7 kannen olie en 15 lampkousjes; voor elke wachtkamer van onderofficieren en manschappen 3 kannen olie; aan elken wachtkommandant, die tot het doen van rondes verpligt is, eene kan olie voor den lantaarn, waardoor de verstrekking van kaarsen vervalt.

eenige stoelen, alsmede eenen met leder overtrokken leuningstoel.

Art. 125. Geen kommandant van eene wacht zal iemand ten eten of drinken mogen onthalen, dan degenen, die met hem de wacht hebben; insgelijks wordt het aan iederen kommandant van eene wacht verboden op zijn post te spelen, of het spelen toe te laten.

Art. 126. Ieder kommandant van eene wacht zal gedurende de vier en twintig uren een wakend oog op zijne troepen houden, om aan ieder zijnen pligt te doen nakomen; hij zal dikwerf buiten het wachthuis op en neder wandelen, om des te beter te kunnen toezien wat er omgaat; en zal verpligt zijn, wanneer er om assistentie gevraagd wordt, dezelve te verleenen, immers voor zooverre zulks met de veiligheid van zijnen post overeenkomt.

De kommandanten der wachten zullen ook gehouden zijn, om, wanneer er klagten worden ingebragt tegen manschappen van hunne wachten of andere militairen, op die klagten regard te slaan en dezelve daarna schriftelijk af te vorderen, moetende bij zoodanige klagten het adres van den klager gevoegd worden. — Deze klagten zullen dadelijk met een extra rapport naar de hoofdwacht gezonden worden.

Bijaldien het mogt gebeuren, dat de klager niet schrijven konde, zal de kommandant der wacht denzelven omstandig over zijne bezwaren ondervragen en daarna zijn rapport opmaken.

Art. 127. Hij zal telken reize dat de schildwachten worden afgelost, appèl doen houden en meermalen, indien hij het goedvindt.

Ook zal hij dikwijls de wacht met of zonder geweer doen uitkomen, om de soldaten gewoon te doen worden, zich met spoed te formeren; en hij zal degenen, die daarin nalatig zijn, doen straffen.

Art. 128. Hij zal door zijne wacht, telken reize dat zij in het geweer komt, de grootste orde en stilte doen in acht nemen.

Art. 129. Hij zal aan niemand van zijne wacht verlof geven, om zich te absenteren, moetende het eten aan de wacht gebragt worden. Ten 9 ure des voormiddags zullen de onderofficieren en manschappen zich in hunne buisjes kleeden, met de kwartiermuts op, tot 's namiddag ten 4 ure, en in deze kleeding zullen zij op schildwacht staan, de eereposten daarvan uitgezonderd, welke altoos in groote uniform moeten zijn. Van 4 tot 7 uren 's avonds zal de wacht weder gekleed wezen in de tenue, waarin zij is opgekomen, en ten 7 ure 's avonds zich kleeden met de kapot (of in dier voege als de verstrekte kleeding mede brengt) en kwartiermuts tot 's morgens ten half zes ure, wanneer zij andermaal in de tenue, waarmede zij ter wacht is getrokken, gekleed moet zijn.

Art. 130. De soldaten, die straf verdiend hebben, zullen voor geringe fouten met extra schilderen en werkbeurten (corvées) van de wacht belast worden, maar voor grovere zullen zij gearresteerd en zal daarvan rapport gedaan worden.

Geen soldaat zal op zijne wacht kunnen gearresteerd worden zonder voorkennis van den kommandant van de wacht, en hij zal alsdan altijd door eenen soldaat van dezelfde kompagnie, als waartoe de gearresteerde behoort, geremplaceerd [illegible] dan [illegible] gel[illegible]

ZESDE HOOFDSTUK.

Over het aflossen der schildwachten en derzelver verpligtingen.

Art. 131. De schildwachten zullen bij dag alle twee uren afgelost worden, en om het uur van 's avonds zeven tot 's morgens vijf uren, dan wel tot aan de aflossing der wacht, indien de manschappen niet een gelijk getal uren geschilderd hebben, opdat dit gedeelte van de dienst gelijkelijk verdeeld zij voor al de soldaten.

Art. 132. Niet van toepassing in O. I.

Art. 133. Alvorens de schildwachten ter aflossing vertrekken, zullen dezelve door den korporaal aan den kommandant van de wacht vertoond worden, welke zich zal verzekeren, indien de geweren geladen zijn, dat dit naar behooren is geschiedt.

Art. 134. De kommandant van de wacht zal bepalen op welken post iedere schildwacht moet geplaatst worden. De oude soldaten zullen voor het geweer en op de verst afgelegene, en de jongere soldaten of rekruten, op de naast bijgelegene posten geplaatst worden, ten einde de officieren

en onderofficieren hen des te beter van al hunne pligten kunnen onderrigten.

Art. 135. De korporaal, die de aflossing geleidt, zal het geweer geschouderd dragen.

De schildwachten zullen hem met het geweer over den schouder volgen, zonder dat een hunner eenen anderen of korteren weg zal mogen nemen, om den korporaal op den post te wachten, waar hij zal moeten staan. De aflossing zal altijd in de grootste orde en stilte, en met geslotene gelederen in den pas geschieden.

Art. 136. De korporaal zal de aflossing beginnen met den schildwacht voor het geweer, welke, na afgelost te zijn, naar het wachthuis zal terug keeren; de korporaal zal vervolgens de overige schildwachten gaan aflossen, welke hem zullen volgen op de wijze, omschreven in het voorgaande artikel.

Art. 137. De schildwachten, welke elkander aflossen, zullen op het kommando van den korporaal het geweer presenteren en, in tegenwoordigheid van gezegden korporaal, elkander de consigne overgeven; zullende ten dien einde de korporaal en de schildwacht voorkomen, en de overige schildwachten, zoowel degenen, welke nog moeten opgebragt worden, als die, welke reeds afgelost zijn, op zes passen afstands blijven staan.

Art. 138. De consigne overgegeven zijnde, zal de korporaal kommanderen: *op schouder 't geweer; Marsch!* Op het eerste kommando zullen de oude en nieuwe schildwacht het geweer schouderen, zul-

lende de korporaal en de oude schildwacht zich bij de overige vervoegen, om de aflossing voort te zetten of naar het wachthuis terug te keeren.

Art. 139. De korporaal zal bij het aflossen der schildwachten nazien, of er in de schilderhuizen of daarnevens steenen geplaatst zijn, om zich op dezelve neder te zetten, en of de openingen der schilderhuizen verstopt zijn, in welk geval hij gezegde steenen zal doen wegnemen en de vensters openen, alsmede daarvan rapport doen aan den kommandant van de wacht, om den schildwacht, welke in fout bevonden is, te doen straffen. De korporaal zal na iedere aflossing aan den kommandant van de wacht rapport doen, en aan denzelven de afgeloste schildwachten vertoonen.

Art. 140. De schildwachten zullen zich nimmer laten aflossen of eene consigne aannemen, dan van of door den korporaal hunner wacht.

Art. 141. De schildwachten zullen altijd de bajonet op moeten hebben; zij zullen het geweer over den schouder dragen en stilstaande hetzelve bij den voet mogen plaatsen.

Art. 142. De schildwachten zullen van des voormiddags 10 tot des namiddags 4 uren met de bajonet schilderen en gedurende dien tijd hunne geweren in het schilderhuis plaatsen, tenware de plaatselijke kommandant voor sommige plaatsen noodig acht, dit anders te bepalen. Voorts zullen zij gedurende den overigen tijd, dat zij op hunne posten zijn, hunne geweren niet mogen afleggen, behalve in het bij art. 148 bepaalde geval; zij zul-

len niet mogen zitten, lezen, zingen, fluiten of zonder noodzakelijkheid met iemand spreken, en zullen niet verder dan *dertig* passen van hunne posten mogen wandelen.

Art. 143. De schildwachten zullen niet toelaten, dat in de nabijheid hunner posten, eenige ongeregeldheden plaats hebben; zij zullen zuiveren post houden, en niet toelaten, dat de plakaten of andere schriften, op last van de regering nabij hunne posten aangeplakt, bemorst of afgescheurd worden: terwijl zij, wanneer zulks mogt gebeuren, de daders in arrest moeten nemen, en bij de eerste aflossing naar de hoofdwacht zenden.

Art. 144. Iedere schildwacht, die bevonden zal worden, strijdig met een der voornaamste artikelen gehandeld of de aan hem opgegevene consigne verzuimd te hebben, zal door den kommanderenden officier van het garnizoen, naar bevind van zaken, gestraft worden.

Art. 145. (*) De schildwachten zullen halt en front maken en het geweer presenteren voor den Gouverneur-Generaal en Luitenant-Gouverneur-generaal, alsmede voor de generaals, hoofdofficieren, inspecteurs en onder-inspecteurs van de administratie bij de armé, de plaatselijke kommandant en de residenten in hunne residentie, mits in kostuum zijnde

(*) Art. 145 kan als vervallen beschouwd worden, daar de inhoud er van is vervat in het reglement op de militaire eerbewijzen, gearresteerd bij besluit van den Gouverneur-generaal dd. 17 April 1848, ter vervanging van het 22e hoofdstuk van dit reglement.

of door uiterlijke teekenen herkend wordende, zoo als de gouden Pajog; zij zullen het geweer schouderen voor de officieren van alle wapenen, die met hun veldteeken zijn gedecoreerd, voor alle ridders, hetzij militair, hetzij civiel, mits het kruis zigtbaar dragende, en voor gewapende troepen, welke voorbij hen marcheren; voorts zullen zij zoodanige eerbewijzingen doen, als in sommige residentiën voor bijzondere personen zijn bepaald; zij zullen zich altoos tot gemeld einde ter regterzijde van hun schilderhuis plaatsen. (*)

Art. 146. De schildwachten die op de borstwering geplaatst zijn, zullen halt en front naar buiten maken, om de in het vorenstaande artikel vermelde eerbewijzingen te doen.

Art. 147. De schildwachten zullen bij nacht het geweer presenteren, wanneer de rondes voorbij trekken, en zullen telken reize het geweer vellen, wanneer zij gelooven in het geval te kunnen zijn, van zich te moeten verdedigen.

Art. 148. Vervallen.

Art. 149. De schildwachten zullen zeer waakzaam zijn en met alle zorg toezien op al hetgeen

---

(*) Volgens algemeene order dd 8 October 1844 No. 7 zal door de schildwachten aan de onderofficieren eerbewijzingen gedaan worden, door halt en front te maken en de positie aan te nemen; met dien verstande evenwel, dat bij de infanterie alsmede bij die korpsen, bij welke de manschappen met geweren of karabijnen op post staan, mitsgaders bij de artillerie, de positie zal worden aangenomen van den soldaat met het geweer over den schouder of de sabel in den arm.

nabij hunne posten gebeurt; zij zullen ten dien einde alleenlijk bij slecht weder in hunne schilderhuizen mogen blijven, en ook dan uit hunne schilderhuizen moeten komen, wanneer zij zien, dat een generaal, hoofd- of ander officier hunnen post nadert.

Bij nacht zullen zij in het slechtste weder uit hunne schilderhuizen komen, zoodra er maar een troep nadert.

Art. 150. Wanneer eene schildwacht ziet of hoort, dat twist ontstaat in de nabijheid van zijnen post, zal hij de wacht roepen; deze waarschuwing zal van schildwacht tot schildwacht aan de wacht komen, van waar een onderofficier en eenige soldaten zullen worden gedetacheerd, om de twistenden te arresteren.

Art. 151. Indien de schildwachten bemerken dat er brand is, zullen zij *brand!* roepen; deze waarschuwing zal op dezelfde wijze van schildwacht tot schildwacht aan de wacht komen; zullende de kommandant van de wacht zich alsdan gedragen, naar hetgeen hierna in art. 248 en 251 voorgeschreven zal worden.

Art. 152. De schildwacht, die voor het geweer staat, zal in tijds waarschuwen wanneer hij eenen generaal, den plaatselijken kommandant of eenen anderen persoon ziet komen, voor wien de wacht in het geweer moet verschijnen.

Art. 153. Wanneer de wacht in het geweer moet komen, zal de schildwacht *in het geweer!* roepen; maar wanneer de wacht zonder wapens

moet uitkomen, zal de schildwacht roepen: *heraus!*

Art. 154. De schildwachten zullen zich nimmer en vooral des nachts niet door onbekende personen laten naderen; zij zullen altijd zooveel mogelijk de voorbijgaanden aan de overzijde van hunnen post laten passeren.

Art. 155. In de vestingen na de taptoe en wanneer de avond gevallen is, zullen de schildwachten een ieder, die hunnen post nadert, met eene luide stem toeroepen: *werda!* In andere plaatsen niet dan wanneer zulks uithoofde eener bijzondere rede noodig bevonden wordt.

Art. 156. Bijaldien men, nadat de schildwacht driemaal *werda* heeft geroepen, blijft naderen, zonder te antwoorden, zal hij roepen *halt daar!* en ten zelfden tijde waarschuwen dat hij zal vuren; en wanneer men niettegenstaande deze waarschuwing voortgaat met te naderen, zal hij vuren en de wacht roepen.

Art. 157. De schildwachten, die op de wallen geplaatst zijn, zullen aan niemand dan aan de officieren toelaten, om op het banket of in de werken te wandelen, om de batterij, schilderhuizen enz. te naderen, en zullen bij nacht niets laten passeren dan de rondes en patrouilles.

Art. 158. Wanneer de schildwacht, welke voor het geweer staat, patrouilles ziet aankomen, zal hij roepen *werda!* en zoodra geantwoord wordt *patrouille*, zal hij roepen *halt! korporaal heraus!* daarop zal de korporaal met twee man uit de wacht komen; hij zal zich bij nacht door eenen

soldaat doen lichten, de patrouille tot op dertig passen afstand van de wacht te gemoet gaande, verder roepen *werda!* — wanneer hem geantwoord is en hij de patrouille herkend heeft, zal hij roepen *avanceert!* en zijn geweer vellen, om zich in verdediging te stellen tegen dengenen, die zoude avanceren; hij zal van de patrouille het contresigne ontvangen, en indien hetzelve overeenkomt met het contresigne hetwelk aan de wacht is uitgegeven, zal hij zijne manschappen het geweer doen schouderen en de patrouille laten passeren. De wacht zal gedurende de verkenning in het geweer komen, in dezelfde orde als zulks bij dag geschiedt.

Wanneer de schildwacht voor het geweer staat en eene ronde ziet aankomen, zal hij roepen *werda!* en zoodra geantwoord wordt, zal hij in acht nemen hetgeen verder omtrent de rondes hierna in het 12e hoofdstuk omschreven zal worden.

Art. 159. De schildwachten zullen voor alle rondes en patrouilles het geweer presenteren, en hun al het bijzondere mededeelen, dat er op hunnen post mogt zijn voorgevallen.

Art. 160. Wanneer een schildwacht eene fout begaan heeft, welke straf verdient, zal hij, na het aflossen der wacht, overeenkomstig art. 144 gestraft worden; bijaldien evenwel de misslag van eenen ernstigen aard is, zal de kommandant van de wacht zoodanige schildwacht doen aflossen en in arrest nemen.

Art. 161. Wanneer een schildwacht door iemand

zoude worden beleedigd of geslagen, zal hij eenen zoodanigen persoon arresteren, en bij zich houden tot dat de aflossing komt, wanneer de gearresteerde naar de hoofdwacht zal gebragt worden.

Art. 162. Altijd zal de geheele wacht voor alle rondes en patrouilles in het geweer komen.

Art. 163. Ten einde zich te verzekeren dat de op den wal en buitenwerken staande schildwachten waakzaam op hunnen post zijn, zullen zij, na het sluiten en tot het openen der poort, ieder half uur elkander toeroepen met het veldgeschreeuw *Dat* hetwelk beginnen zal op eenen daartoe door den plaatselijken kommandant aangewezenen post, en van daar, van post tot post de geheele wal roudgaan, tot dat het aan dengenen terug komt, die het eerste geroepen heeft.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Over de pligten van den kommandant van eenen post.

Art. 164. De kommandanten der wachten aan de poorten en aan den ingang van kampementen zullen in arrest doen nemen, alle militairen beneden den rang van officier, die tot het garnizoen niet behooren, welke zonder pas zouden trachten binnen te komen; en alle degenen, die van passen voorzien zijn, zullen evenwel bij den kommandant van de hoofdwacht aangebragt worden.

De schildwachten aan de poorten zullen niet toe-

laten dat onderofficieren en manschappen van het garnizoen, aan welke het vergund is om een half uur gaans van de stad te wandelen, zich naar buiten begeven, tenzij dezelve behoorlijk in uniform gekleed zijn, de werklieden uitgezonderd.

Art. 165. Zij zullen insgelijks geene vreemdelingen binnen de stad laten komen, alvorens de kommandant van de wacht hen zal ondervraagd hebben, wie zij zijn, van waar zij komen, waar zij naar toe gaan en waar zij logeren. De kommandant van de wacht zal hunne antwoorden opschrijven en zich ten hunnen opzigte gedragen, naar hetgeen de plaatselijke kommandant bij eene garnizoensorder, naar de omstandigheden zal noodig achten te bevelen.

Art. 166. Zoodra de schildwacht, die aan de eerste barrière geplaatst is, ontdekt dat een gewapende troep de stad nadert, zal hij dadelijk de barrière sluiten, en aan den schildwacht voor het gewecr toeroepen, ten einde de wacht onder de wapenen kome.

Art. 167. Wanneer een zoodanige troep tot omtrent drie honderd passen genaderd is, zal de kommandant der wacht eenen onderofficier en vier of twee man, naar gelang van de sterkte der wacht, uitzenden, om dezelve te verkennen, welke onderofficier van zijne bevinding rapport zal doen aan den kommandant van de wacht, die dadelijk een extra-rapport aan de hoofdwacht zal zenden; zullende de troep niet mogen binnen gelaten worden, voor en aleer eene schriftelijke order van

den gouverneur of plaatselijken kommandant gekomen of mondeling door den plaatselijken adjudant gebragt is.

Zoolang er gewapende troepen voor de poorten staan, zullen de wachten in het geweer moeten blijven.

Art. 168. Van deze bepalingen zijn echter uitgezonderd de korpsen of detachementen van het garnizoen, welke van exercitiën of van buitenposten terug komen; kunnende deze korpsen, detachementen of escortes dadelijk binnen gelaten worden, nadat dezelve als zoodanig zijn verkend.

Art. 169. De tamboers of trompetters der binnenkomende troepen zullen den marsch slaan of blazen, zoodra zij binnen de stad zijn; zulks moet ook geschieden door de tamboers of trompetters van al de wachten, voorbij welke zij zullen trekken.

Art. 170. Wanneer er zich voor de poorten trompetters of tamboers vertoonen, die van den vijand komen, zal de kommandant van den post, hen in het wachthuis van den buitenpost doen gaan, en daarvan aan den plaatselijken kommandant onmiddelijk rapport doen, die terstond den plaatselijken adjudant zal zenden, of wel zelf komen, om met hen te handelen, over de redenen, die hen herwaarts voeren, zonder toe te laten dat zij in de plaats komen of met iemand spreken.

Art. 171. Wanneer zich deserteurs aanmelden van naburige troepen of vijandelijke Mogendheden, zal men niet gedoogen dat zij met iemand

spreken, en zij zullen terstond bij den plaatselijken kommandant geleid worden, nadat zij ontwapend zijn; en wanneer zij in groot aantal mogten zijn, zullen de kommandanten der poortwachten, hen doen aanhouden voor de eerste barrière, welke alsdan moet gesloten worden, terwijl zij dadelijk van het gebeurde aan den plaatselijken kommandant rapport doen.

Art. 172. Wanneer bedekte wagens zich vertoonen om binnen de plaats te komen en dezelve verdacht schijnen, zullen zij, alvorens dezelve binnen gelaten worden, door den kommandant van de wacht worden onderzocht, ten einde te zien of zij iets geladen hebben, hetwelk ter overrompeling zoude kunnen dienen.

Art. 173. Indien er rijtuigen onder de poorten zijn, zullen de schildwachten alle andere van de tegenzijde aankomende rijtuigen doen halt houden, tot dat de eerste gepasseerd zijn.

Art. 174. Indien een wagen of rijtuig op eene der bruggen of onder de poorten kwam te breken, zal de kommandant dadelijk zijne wacht in het geweer doen komen en de passage beletten, tot dat gemelde wagen van daar gehaald is; ook zullen de schildwachten niet toelaten dat een rijtuig stil houde onder of tusschen de poorten noch op de bruggen.

Art. 175. Wanneer door eenig rijtuig iets aan bruggen of poorten, of aan barrières beschadigd wordt, zal hetzelve door de wacht aangehouden, en zoo-

danig geplaatst worden, dat de doortogt onbelemmerd zij.

De kommandant der wacht zal alsdan den plaatselijken adjudant daarvan laten verwittigen, die de zaak ter kennis van den officier der genie van het garnizoen zal brengen, en deze zal de veroorzaakte schade taxeren, terwijl het rijtuig niet eerder in vrijheid zal gesteld worden, dan nadat de schadevergoeding behoorlijk zal zijn voldaan of cautie daarvoor gesteld is.

Art. 176. De kommandanten der poortwachten zijn verantwoordelijk, dat de rijtuigen van den Gouverneur Generaal en Luitenant Gouverneur Generaal, en van degenen, welke nader zullen worden bekend gemaakt, door de schildwachten niet aangehouden worden.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Bijzondere dienst der hoofdwacht.

Art. 177. De hoofdwacht zal bijzonderlijk belast zijn met het onderhouden der goede orde en van de rust binnen de stad; alle arrestanten wegens garnizoenszaken zullen derwaarts gebragt worden.

Art. 178. Zoo lang geen kapitein of officier tot de hoofdwacht gekommandeerd wordt, zal de officier van het piquet de gewone rapporten opmaken, en bij ieder voorval van aanbelang, zich naar de hoofdwacht moeten vervoegen.

Art. 179. De officier van het piquet zal ten

minste eenmaal in de 24 uren al de wachten van het garnizoen moeten visiteren.

Art. 180. De kommandant van de hoofdwacht moet in een daartoe aangelegd register opteekenen, de namen, kwaliteiten en korpsen van alle aangebragte verlofgangers, alsmede den tijd van hun verblijf en hunne logementen.

Art. 181. Hij zal verder alle verlofgangers en militairen, welke van de poorten of andere wachten worden aangebragt, bij den plaatselijken adjudant doen geleiden.

Art. 182. De plaatselijke adjudant zal de passen der verlofgangers visiteren, en hen met de garnizoensorders bekend maken; hij zal de papieren der enkele militairen, welke op reis zijn, om zich bij hunne korpsen te vervoegen, examineren, en die in orde bevindende, hen behulpzaam zijn, om ingevolge de reglementen hunne reis voort te zetten. Degenen, wier papieren niet in orde zijn, zullen worden gearresteerd, ten einde nadere renseignementen, ten hunnen opzigte in te winnen; de passen van de in het garnizoen blijvende verlofgangers, zullen onder de bewaring van den plaatselijken adjudant moeten blijven, tot den dag van hun vertrek.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Het doen van gewone en extra rapporten.

Art. 183. De kommandant van de hoofdwacht zal behalve alle extra-ordinaire rapporten, twee schriftelijke rapporten aan den plaatselijken kom-

mandant moeten doen, het eerste des avonds na dat het parool zal zijn gegeven, en de sleutels zullen zijn afgehaald en de rapporten van alle andere wacht zullen ingekomen zijn.

Dit rapport zal inhouden al hetgeen sedert het optrekken der wachten is voorgevallen, en alle orders, welke dien dag voor de wachten zijn gegeven (van welke orders door den plaatselijken adjudant eene kopij aan den kommandant der hoofdwacht zal ter hand gesteld worden:) en voorts nog het getal der arrestanten in de hoofdwacht.

Dit rapport zal verzegeld moeten gebragt worden, indien een kapitein de hoofdwacht heeft, door eenen officier, die met hem op de wacht is, en door eenen sergeant, bijaldien dezelve door eenen subalternen officier gekommandeerd wordt.

Wanneer de hoofdwacht door eenen onderofficier wordt gekommandeerd, zal de officier van het piket (die volgens art. 178 de rapporten moet opmaken) zoo lang aan de hoofdwacht verblijven, tot dat de onderofficier, die het rapport wegbrengt, zal teruggekomen zijn; het rapport zal altijd met de linkerhand op eene eerbiedige wijze worden overgegeven, dragende het geweer geschouderd; voorts zal men, na het rapport te hebben overhandigd, zich eenen pas achterwaarts begeven, en het geweer presenteren, tot dat de generaal of kommandant zal zeggen *het is goed*, waarna het geweer zal worden geschouderd, regtsom keert gemaakt, en de onderofficier zich vervolgens in eene militaire houding naar de wacht zal terug begeven.

Art. 184. Het tweede rapport zal door den kommandant van de hoofdwacht zelf, na de aflossing, aan den plaatselijken kommandant overgegeven worden.

Art. 185. Van alle de overige wachten zullen gedurende de 24 uren twee schriftelijke rapporten aan de hoofdwacht gezonden worden, te weten: *Een* des avonds bij het afhalen van het parool en der sleutels; hetzelve zal moeten inhouden, al hetgeen sedert het optrekken van de wacht ordinair is voorgevallen, de orders, welke aan de wachten mogten gegeven zijn; en eene recapitulatie van al de ingekomene militairen; en *Een* des morgens bij het aanbreken van den dag, of nadat de poorten geopend zijn, hetwelk moet inhouden al hetgeen gedurende den nacht mogt zijn voorgevallen, of de rondes en patrouilles behoorlijk zijn gedaan, door wien, op welk uur, en op welken tijd de poort geopend is.

De rapporten welke van wachten komen door inlandsche militairen bezet, die niet schrijven kunnen, zullen mondeling aan den kommandant der hoofdwacht worden gedaan, die daarvan extra aanteekening op zijn rapport zal maken.

Art. 186. Al hetgeen op de wachten (de hoofdwacht uitgezonderd) *ordinair* mogt voorvallen, na *zes* uren des morgens, wordt aan den kommandant der nieuwe wacht overgegeven, die zulks op zijn avondrapport moet melden.

Art. 187. De kommandanten van de poorten of andere wachten, zenden dadelijk aan de hoofd-

wachten, een extra rapport van alle voorvallen van belang, zoo als ook:

1°. Van het aankomen en vertrekken van alle gewapende troepen.

2°. Van het aankomen van ministers, generaals, en hoofdofficieren.

3°. Van het aankomen van vreemde militairen, personen van alle rangen, moetende ook alle militairen in vreemde diensten, welke beneden den rang van officier zijn, tegelijk met het rapport, aan de hoofdwacht worden aangebragt, gelijk zulks in art. 164 is voorgeschreven.

4°. Van het aankomen van ordonnances met brieven; moetende op het extra rapport gemeld worden, aan wien deze brieven geadresseerd zijn.

Art. 188. Er wordt geen extra rapport gedaan van het uitgaan der korpsen van het garnizoen, om te exerceren, of bij het terug komen van dezelve, evenmin van het binnenkomen van Nederlandsche officieren, beneden den rang van majoor; het een en ander wordt op de gewone rapporten gemeld, zoo als ook het openen en sluiten der magazijnen.

Art. 189. De kommandant van de hoofdwacht zendt dadelijk alle extra rapporten aan den plaatselijken kommandant, nadat hij een extract uit dezelve geschreven heeft, ten einde daarvan op zijne gewone rapporten melding te maken.

Art. 190. De kommandant van de hoofdwacht moet op zijn generaal avond- rapport brengen een

uittreksel van alle extra rapporten over voorvallen van belang.

TIENDE HOOFDSTUK.

Het sluiten en openen der poorten.

Art. 191. De poorten eener sterkte zullen 's avonds te half zeven uren worden gesloten, met uitzondering der hoofdpoort, in gewone tijden, die op dat uur op het klinket zal worden gesteld, en op een, door den kommandant, naar gelang van omstandigheden, te bepalen uur, zal worden gesloten.

Art. 192. Een half uur voor het sluiten der poorten, zal de kommandant van de wacht den tamboer, zoo er zich een op dezelve bevindt, op de borstwering van den wal het appél laten slaan.

Art. 193. Wanneer de tamboer een kwartier uurs geslagen heeft, zal de kommandant van de buitenwacht eenen onderofficier met vier soldaten naar de eerste barrière zenden, om aldaar zorgvuldig de personen te onderzoeken, welke zich daar zouden vertoonen; indien deze post niet sterk genoeg mogt zijn, om die manschappen te fourneren, zal zulks door de poortwacht geschieden.

Art. 194. De kommandanten der poortwachten zullen des avonds, een half uur voor het sluiten der poort, te gelijkertijd als zij het avond-rapport zenden, de sleutels en het parool van de hoofdwacht laten halen, door eenen onderofficier of korporaal, de portier en twee soldaten, bijaldien er geen

portier is door eenen derden soldaat zonder geweer, om de sleutels te dragen.

Indien de wacht door eenen korporaal wordt gekommandeerd, zal zulks door den oudsten soldaat en een à twee man geschieden.

Art. 195. De plaatselijke adjudant zal zich tegen dien tijd aan de hoofdwacht moeten bevinden, om het parool en de sleutels uit te geven; hij zal tot dat einde door al de onderofficieren en korporaals der wachten eenen kring laten formeren; daartoe zullen zij zich vooraf stellen volgens de rangschikkingen der korpsen, bepaald bij art. 73; doch in garnizoenen alwaar slechts een korps de wachten betrekt, zullen zij zich stellen volgens den rang der bataillons of kompagniën.

Art. 196. Terwijl de kring geformeerd wordt, zal de kommandant van de hoofdwacht eenen korporaal zenden met het noodige getal schildwachten, geëvenredigd naar de grootte van dezelve, die zich op vier passen van den omtrek des krings zullen plaatsen, buitenwaarts front maken en het geweer presenteren.

Art. 197. De kring geformeerd zijnde, zal de plaatselijke adjudant de onderscheiden posten afroepen en vervolgens het parool schriftelijk, bij gecacheteerd billet, voor elken post uitdeelen.

Art. 198. Vervallen.

Art. 199. Het parool uitgegeven zijnde zal de plaatselijke adjudant den kring laten openen en de onderofficieren gelasten, om zich onverwijld naar hunne posten te begeven.

Art. 200. Het parool wordt tevens aan de schutterij medegedeeld, opdat er geene verwarring ontsta, wanneer de ronden elkander ontmoeten. Ingeval dezelve dienst doet met het militaire garnizoen, geschiedt zulks op de gewone wijze, zoo niet, dan wordt het parool schriftelijk door den plaatselijken adjudant aan den kommandant der schutterij gezonden.

Art. 201. Zoodra de schildwacht voor het geweer geplaatst, de onderofficieren of korporaals met de sleutels ziet aankomen, zal hij den kommandant der wacht hiervan waarschuwen, die alsdan zijne wacht in het geweer zal laten komen, het geweer laten schouderen, en voor het midden van zijne wacht, op vier passen afstand, het parool en de sleutels overnemen.

Art. 202. De kommandant van de wacht zal zich vervolgens met den portier en twee soldaten van de wacht naar de poort en barrière begeven, om dezelve te doen sluiten en de bruggen te laten ophalen.

Art. 203. Gedurende het poort-sluiten zal de wacht onder het geweer blijven, en de tamboer van de wacht op de borstwering van den wal geplaatst, zal ophouden het appél te slaan.

Art. 204. Dadelijk na het sluiten der poorten zullen de sleutels in diezelfde orde naar de hoofdwacht worden terug gebragt, als men dezelve heeft afgehaald, tenzij zulks voor eenige poorten anders gelast werd.

De sleutels der poorten worden op de hoofd-

wacht in eene daartoe bestemde kist geborgen, moetende de sleutel van deze kist onder bewaring van den kommandant van de hoofdwacht verblijven, tenzij de plaatselijke kommandant het noodig oordeelt denzelven bij zich te behouden.

Art. 205. Bijaldien de poorten des nachts moeten geopend worden, zal zulks altijd geschieden in tegenwoordigheid van den plaatselijken adjudant of kommandant van de wacht, onder het nemen der voorzorgen, die hierna bij het openen der poorten zijn voorgeschreven.

Art. 206. De kommandanten der wachten aan de poorten zijn verantwoordelijk om geene poorten te openen, dan op eene schriftelijke order van den plaatselijken kommandant, of op eene mondelinge orde van zijnentwege door den plaatselijken adjudant aan hen overgebragt.

Art. 207. Zoodra de poorten gesloten zijn, zullen de kommandanten der wachten de nachtposten doen uitzetten, zij zullen dezelve naauwkeurig onderrigten van al hetgene ze te doen hebben, de overige schildwachten gaan visiteren en hen de consignes doen herhalen.

Art. 208. De kommandanten der wachten zullen gedurende den nacht hunne waakzaamheid verdubbelen, ten einde te zorgen dat het uitzetten der schildwachten en patrouilles met naauwkeurigheid gedaan worde, alsmede dat de schildwachten behoorlijk hunne pligten waarnemen.

Art. 209. Des ochtens ten 5 ure zullen de

tamboers van al de wachten, met uitzondering van die der eerewachten de reveille slaan.

Art. 210. De plaatselijke kommandant zal altijd het uur bepalen, waarop de poorten zullen geopend worden, met uitzondering als in art. 191 vermeld.

Art. 211. Een half uur voor het openen der poorten zullen de sleutels op gelijke wijze van de hoofdwacht worden afgehaald, als zulks bij art. 194 is voorgeschreven; in dien tusschentijd zullen de wachten, als bij art. 201 is gezegd, in het geweer komen.

Art. 212. Bij het openen der poorten en barrières zullen in oorlogstijden, wanneer eene vesting gemenaceerd is, de navolgende voorzorgen worden in acht genomen.

Alvorens de poorten te openen zal de kommandant van de wacht een detachement, in evenredigheid der sterkte van zijne wacht, bestaande uit eenen onderofficier, eenen korporaal en eenige manschappen, op den afstand van een kwartier uurs van de plaats, uitzenden, om het veld te ontdekken. Hij zal aan den kommandant van dat detachement de noodige onderrigtingen geven.

Nadat het detachement tot de veld-ontdekking de laatste barrière gepasseerd zal zijn, zullen de barrières wederom gesloten en de bruggen opgehaald worden.

Gedurende het veld-ontdekken zullen de wachten onder het geweer blijven.

Bijaldien zich in eene plaats troepen te paard

bevinden, zal het detachement tot het veld-ontdekken bij voorkeur daardoor gefourneerd worden.

Art 213. De veld-ontdekking gedaan en het detachement teruggekomen zijnde, zal men de barrières en poorten openen, bijaldien de sluiting niet noodzakelijk vereischt wordt, en in dit geval zal men, na daarvan rapport aan den plaatselijken kommandant te hebben gedaan, deszelfs orders afwachten.

Wanneer er zich gedurende het veld-ontdekken eenige personen voor de barrière vertoonen, zal men dezelve tot op honderd passen terug doen gaan, tot dat de poorten geheel geopend zijn.

Art. 214. De kommandant, die het detachement tot het veld-ontdekken kommandeert, zal bij zijne terugkomst verslag doen van hetgeen hij ontdekt mogt hebben.

Art. 215. Bij donker of nevelachtig weder zal men bij het veld-ontdekken alle oplettendheid en voorzorg verdubbelen.

De laatste barrière zal aldan niet worden geopend voor dat de nevel geheel opgeklaard zal zijn, en tot zoo lang zal een korporaal met eenige manschappen bij dezelve post vatten.

Art. 216. Nadat de poorten zullen geopend zijn, zal de kommandant van de wacht de nachtposten doen intrekken, en vervolgens het wachthuis in den omtrek van zijnen post doen schoonmaken; deze werkbeurt zal door de soldaten van de wacht gedaan worden, die daarom zullen loten, ten zij zulks voor straf geschiedt.

ELFDE HOOFDSTUK.

De taptoe.

Art. 217. In tijd van vrede zal de taptoe geslagen worden des avonds ten 8 ure.

Het zal nogtans aan den plaatselijken kommandant vrijstaan, om zoo dikwijls hij zulks noodig zal oordeelen, dezelve vroeger of bij enkele gevallen later te laten slaan.

Art. 218. De tamboers en trompetters, geleid door hunne respective tamboermajoors en staftrompetters, zullen zich een kwartier voor het bepaalde uur der taptoe, op de vergaderplaats moeten bevinden en zich aldaar in twee gelederen stellen, om gezamenlijk op een te geven teeken met den stok, door den tamboermajoor van het oudste in rang zijnde regement, de taptoe te slaan.

Art. 219. De trompetters zullen altijd het eerste de taptoe blazen en daarna zullen de tamboers dezelve slaan. Nadat de taptoe verscheiden malen door alle tamboers op de vergaderplaats geslagen zal zijn, zullen zij zich vervolgens op eenen wenk van den tamboermajoor, korpsgewijze, al slaande, langs den kortsten weg, naar hunne respective kazernes begeven; de trompetters zullen insgelijks naar hunne kazerne terug gaande, van tijd tot tijd de taptoe blazen, op de pleinen, die zij passeren en op de hoeken der straten, die zij voorbij moeten, en eindelijk voor hunne kazernen.

In plaatsen alwaar maar een bataillon of detachement in garnizoen ligt, zullen de tamboers

gezamenlijk van de vergaderplaats tot aan de kazerne blijven staan.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Over de Rondes en Patrouilles.

Art. 220. Wanneer de plaatselijke kommandant het noodig oordeelt om patrouilles te laten maken, zullen dezelve des avonds, bij het geven van het parool, door den plaatselijken adjudant worden gekommandeerd, die alsdan de noodige instructiën zal geven en den weg zal bepalen, welken zij zullen moeten houden.

Art. 221. De patrouilles zullen zooveel mogelijk door de hoofdwacht of andere posten binnen de stad gedaan worden; dezelve zullen bestaan uit een sergeant en vier man van eene officierswacht, en van eene wacht, gekommandeerd door eenen onderofficier, uit eenen korporaal en twee man.

Art. 222. Ten einde zich te verzekeren, dat de patrouilles met naauwkeurigheid geschieden, zullen de kommandanten der wachten in hun register en op het morgen-rapport melding moeten maken, op welk uur de onderscheidene rondes en patrouilles zich aan hunne wacht hebben vertoond.

Art. 223. De patrouilles zullen alle personen arresteren, welke onderling mogten twisten, als ook degenen, welke baldadigheden of moedwil plegen, zullende al de gearresteerden naar de hoofdwacht worden gebragt, alwaar zij zullen blijven

tot den morgen van den volgenden dag: nadat er kennis van gegeven zal zijn aan den plaatselijken kommandant, die alsdan naar bevind van zaken, wanneer het een militair is, denzelven straffen, en bijaldien het een burger is, hem aan den civilen regter overgeven zal.

De arrestanten zullen in eene daartoe bestemde kamer, of wanneer dezelve niet aanwezig is, in een der afgezonderde vertrekken van het wachthuis door een schildwacht bewaakt worden, die met de bajonet in de hand gewapend is; deze zal niet toelaten dat de arrestant zich met iemand in gesprek inlaat, zonder permissie van den kommandant van de wacht.

Wanneer de wacht uitgeroepen wordt, betreft zulks de schildwacht van den gearresteerde niet.

Art. 224. Zij zullen insgelijks arresteren alle militairen beneden den rang van officier, welke eenige ongeregeldheden mogten plegen, of na taptoe in herbergen of op straat gevonden worden, en ten hunnen opzigte handelen, gelijk in het voorgaande artikel is gezegd.

Art. 225. De kommandanten der patrouilles zullen toezien of de schildwachten op hunne posten waakzaam zijn, en zulks niet bevindende, daarvan kennis geven aan de wacht, ten einde het op de rapporten gemeld worde.

Art. 226. Zij zullen de openbare huizen, die door den kommandant van het garnizoen voor hetzelve verboden zijn, kunnen visiteren, en zoo zich in dezelve onderofficieren of manschappen

tot het garnizoen behoorende mogten bevinden, (waaronder de verlofgangers ook worden begrepen) zullen zij hen arresteren en aan den kommandant van de hoofdwacht overgeven.

Art. 227. Wanneer de kommandant van eene patrouille brand of iets mogt ontdekken, dat de rust of de veiligheid van de plaats betreft, zal hij daarvan onmiddellijk aan de naastbij gelegene wacht of post kennis geven.

Art. 228. Wanneer de patrouilles elkander mogten ontmoeten, zal de eerste, welke de andere ontdekt, haar toeroepen *werda!* waarop geantwoord zal worden *patrouille!* daarbij voegende van welk regement of korps.

De eerste patrouille zal zich vervolgens ook doen kennen, en indien het de weg der patrouilles is, om elkander voorbij te trekken, zal aan die, welke het eerst *werda!* heeft geroepen, het contresigne gegeven worden; maar als eene patrouille, gekommandeerd door eenen korporaal, eene sergeants-patrouille ontmoet, zal de laatstgenoemde het contresigne ontvangen; wanneer patrouilles echter rondes zouden ontmoeten, zullen de eerstgenoemden altijd het contresigne geven, en zoo lang blijven staan, tot dat de ronde haren weg vervolgd heeft.

Art. 229. De plaatselijke kommandant zal den aard en het getal der rondes in diervoege regelen, dat deze dienst tusschen de officieren en onderofficieren van het garnizoen gelijk worde verdeeld, en zal de uren bepalen, waarop de rondes moeten gedaan worden.

Art. 230. Bijaldien het garnizoen te zwak is, om alle nachten een genoegzaam getal officieren en onderofficieren tot het doen der rondes te leveren, zullen dezelve door onderofficieren der wachten, die door eenen officier gekommandeerd zijn, kunnen gedaan worden.

Art. 231. De officieren, die tot het doen eener ronde gekommandeerd zijn, ontvangen het parool en contresigne aan den post, van waar zij hunne ronde moeten beginnen.

Zij zullen dezelve ten allen tijde te voet doen en zich laten lichten door eenen soldaat of tamboer van den post, waar zij hunne ronde beginnen, en deze zal den lantaarn dragen.

Art. 232. De rondes zullen van den post afgaan, welke door den plaatselijken kommandant zal zijn opgegeven, den weg nemende over den wal en aldaar op het banket moeten gaan, ten einde over de borstwering in de buitenwerken en stadsgrachten te kunnen zien, wat er mogt passeren.

In plaatsen van eene groote uitgestrektheid, zal men nogtans de rondes zoodanig kunnen regelen, dat elk officier of sergeant slechts langs de helft of een gedeelte van den wal zal behoeven te gaan.

Art. 233. Bijaldien rondes elkander mogten ontmoeten, zal men zich gedragen, als bij art. 228 ten aanzien der patrouilles is gezegd, met die uitzondering nogtans, dat de jongste in rang zijnde het woord aan den oudsten zal geven, en in geval van gelijken rang, zal die van het oudste in rang zijnde regement het woord ontvangen.

Art. 234. De officieren en onderofficieren zullen, zoowel bij het ontvangen als bij het geven van het woord, van weerskanten den degen of bajonet op de borst zetten.

Art. 235. Wanneer de rondes iets ontdekken, dat voor de veiligheid der plaats gevaarlijk zoude kunnen zijn, zullen zij de naastbij gelegene wacht daarvan dadelijk waarschuwen en zich vervolgens naar den plaatselijken kommandant begeven, om hem daarvan rapport te doen; doch indien het geen zij ontdekt hebben alleenlijk met de goede orde strijdig is, zullen zij den kommandant van den naastbij zijnde post daar van verwittigen, ten einde door dezen de noodige maatregelen genomen worden.

Art. 236. Wanneer de plaatselijke kommandant het goed vindt, om de ronde te doen, zal hij zich door eenen korporaal en vier soldaten kunnen laten escorteren, welk escorte bij elken post zal kunnen verwisseld worden.

Art. 237. Zoodra de ronde eenen post nadert, zal de schildwacht roepen *werda!* waarop zal geantwoord worden: *ronde kommandant!* De schildwacht zal vervolgens roepen: *halt! korporaal heraus, ronde kommandant!*

De kommandant van de wacht zal zijne troepen in het geweer doen komen, in dezelfde orde als zulks bij dag geschiedt, en vervolgens door eenen korporaal en twee man de ronde op de volgende wijze doen verkennen.

De korporaal zal met twee man tot op dertig

passen afstand van de wacht de ronde te gemoet gaan, en haar toeroepen: *werda!* daarop geantwoord zijnde zal hij verder roepen: *avanceert met het contresigne!* en zal vervolgens, zoowel als de twee man, welke bij hem zijn, het geweer vaardig nemen, om het contresigne van den korporaal der ronde te ontvangen.

Hij zal eindelijk den kommandant van de wacht waarschuwen of de ronde in orde is, met te zeggen: *de ronde is rigtig.*

De kommandant van de wacht zal vervolgens met vier soldaten, welke het geweer vaardig houden en twee passen achter hem marcheren, tot op tien passen zich voorwaarts van de wacht begeven, de ronde toeroepende: *avanceert!* en zal aan den kommandant van de ronde het parool overgeven en aan denzelven verslag doen, indien er iets bijzonders op zijnen post mogt voorgevallen zijn.

Art. 238. Wanneer de hoofdofficier *du jour* de ronde doet, zal hij ontvangen worden zoo als bij het volgende artikel, ten aanzien van de rondemajoors wordt bepaald.

Art. 239. Wanneer de plaatselijke adjudant zijne ronde doet, zal hij worden geëscorteerd door twee soldaten met het geweer en een' derde om de lantaarn te dragen, welke van post tot post zullen afgelost worden: deze ronde zal genoemd worden *ronde majoor.*

De kommandanten der posten zullen aan denzelven het parool geven, doch zullen zich niet verder dan

vier passen voorwaarts van hunne wacht begeven, en zullen slechts door twee soldaten gevolgd worden; wijders in acht nemende al hetgeen bij art. 237 voor den *ronde-kommandant* is voorgeschreven.

Art. 240. De plaatselijke kommandanten, hoofdofficieren *du jour* en plaatselijke adjudanten, zullen hunne rondes te paard kunnen doen, zonder verpligt te zijn om af te stijgen.

Art. 241. De overige rondes zullen genoemd worden naar den rang van dengene, die dezelve doen, als bij voorbeeld:

Ronde-Kapitein.
Ronde-Luitenant.
Ronde-Sergeant.

Wanneer deze rondes eene wacht naderen, zullen zij aangeroepen en verkend worden, zoo als de vorige; doch de kommandant van de wacht hooger of ouder in rang zijnde dan degene, die de ronde doet, zal zich niet voorwaarts begeven, maar voor zijne wacht staande het parool ontvangen. In het tegenovergestelde geval zal hij voor een kapitein *drie*, en voor eenen luitenant *twee* passen avanceren en het parool geven; voor eenen sergeant zal hij altijd op zijne plaats blijven staan.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Orders in geval van alarm.

Art. 242. Zoodra een regement, bataillon, eskadron, kompagnie of detachement in een garni-

zoen is aangekomen, zal de plaatselijke kommandant zorgen, dat aan hetzelve dadelijk de plaats aangegeven wordt, waar het zich in geval van alarm zal moeten begeven.

Art. 243. Wanneer de generale marsch op het onverwachts door al de tamboers en trompetters van het regement geslagen of geblazen wordt, beteekent zulks alarm.

Art. 244. Aan den plaatselijken kommandant behoort alleen het regt om denzelven te laten slaan en dat wel in de navolgende gevallen:

1°. Bij eenen onverwachten of plotselijken vijandelijken aanval.
2°. Bij een oproer.
3°. Bij brand.
4°. Bij het vertrek van het geheele garnizoen.
5°. Telkens wanneer de plaatselijke kommandant zal noodig achten, zich te verzekeren of de troepen van het garnizoen zich spoedig op hunne posten bevinden en aldaar naauwkeurig nakomen, hetgeen in dergelijke gevallen bij eene garnizoens-order is voorgeschreven.

Art. 245. Wanneer de plaatselijke kommandant het noodig oordeelt alarm te laten slaan, zal hij zich in persoon naar de hoofdwacht begeven of den plaatselijken adjudant derwaarts zenden, om den kommandant der wacht zijne orders dienaangaande te geven.

Deze zal dadelijk alarm door den tamboer van de wacht doen slaan, en te gelijker tijd met den meesten spoed ordonnances naar alle wachten zen-

den, waar zich tamboers of trompetters bevinden, om ook daar het alarm te doen slaan of blazen.

De tamboers of trompetters zullen alsdan al slaande of blazende zich (indien de troepen zijn gekazerneerd) naar die straten rigten, waar de kazernes zijn.

De ordonnances zullen hunne respective chefs en adjudanten gaan waarschuwen.

Art. 246. Zoodra de policiewachten hooren, dat er alarm geslagen wordt, zullen zij onder de wapenen komen en den onderadjudant, (die altijd in de kazerne zal slapen, waar het grootste gedeelte van zijn korps is gekazerneerd) daarvan verwittigen, die alsdan zal zorgen, dat door de onderofficieren van de ordeweek, de officieren der kompagniën gewaarschuwd worden en dat de onderofficieren en soldaten met den meesten spoed hunne randsels of mantelzakken pakken; de troepen zullen zich altijd in de marschtenue kleeden en voor hunne kazernen opmarcheren, van waar zij zich naar hunne respective alarmplaats zullen begeven en aldaar de orders van den plaatselijken kommandant afwachten.

Art. 247. Het reserve-piket, bestaande uit de oude wacht van den vorigen dag, zal zich onverwijld naar de hoofdwacht begeven, alwaar de plaatselijke adjudant hetzelve ter linkerzijde van de wacht zal laten opmarcheren. Het reserve-piket staat onmiddelijk ter dispositie van den hoofdofficier *du jour*.

Art. 248. In alle voornoemde gevallen zullen

de kommandanten der wachten, zoodra dezelve alarm-hooren slaan, hunne manschappen onder de wapenen doen komen en onder dezelve blijven, tot dat de oorzaak van het alarm zal opgehouden zijn; zij zullen wijders dikwijls kleine patrouilles uitzenden in de nabijheid van hunnen post tot kondschap en behoud der goede orde.

Art. 249. De kommandanten der wachten aan de poorten, zullen buitendien, (de poorten open zijnde) dadelijk de barrières doen sluiten en de bruggen doen ophalen.

Art. 250. Bijaldien het alarm, *door oproer* veroorzaakt wordt, zal de plaatselijke kommandant, buiten en behalve het voorgeschrevene, zoodanige maatregelen nemen, als hij naar den aard der omstandigheden, voor de rust en veiligheid van de plaats zal noodig achten.

Art. 251. Wanneer het alarm door brand ontstaat, zal de plaatselijke adjudant, na de orders van den plaatselijken kommandant te hebben ontvangen, zich met een detachement van het reserve-piket naar de *plaats* begeven, waar de brand is, ten einde des noods adsistentie te verleenen of de schildwachten te fourneren, welke door de brandmeesters zouden worden gevraagd. Hij zal zijnen troep zoodanig stellen, dat dezelve niet hinderlijk, doch altijd disponibel is, en zal elk oogenblik aan den plaatselijken kommandant rapporten inzenden, wegens het toe of afnemen van den brand.

Art. 252. De brand geblusscht zijnde, zullen de troepen naar derzelver kwartieren terug keeren;

alleenlijk zal het reserve-piket op de hoofdwacht blijven of onder de overige wachten verdeeld worden, ten einde aanhoudende patrouilles te maken, tot op den oogenblik dat de wachthebbende brandspuiten en verdere civile geëmploijeerden zullen worden ingetrokken.

Wanneer de kavallerie met het reserve-piket uittrekt, zal dezelve altijd te paard moeten komen.

Art. 253. Wanneer de generale marsch bij eventuëel vertrek van het geheele garnizoen geslagen wordt, zal de plaatselijke kommandant in tijds de noodige orders geven, dat de wachten van de vertrekkende korpsen, bijtijds door de schutterijen worden afgelost, en zal alsdan de voorzorg gebruiken, om van de oorzaak van het alarm aan de civile en militaire autoriteiten, en aan al degenen, wie zulks mogt aangaan, vooraf kennis te geven, ten einde voor te komen, al hetgeen in de vorige artikelen betrekkelijk het alarm is voorgeschreven.

Bij eventuëel vertrek van een gedeelte van het garnizoen, zal alleen de marsch, en niet de generale marsch geslagen worden.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Algemeene regels betrekkelijk de krijgstucht en orde.

Art. 254. De chefs der korpsen zijn aan den plaatselijken kommandant rapporten verschuldigd van al hetgeen betrekking heeft tot de plaatselijke dienst.

Art, 255. Zij zijn insgelijks gehouden, om aan den kommandant der militaire afdeeling, waarin hunne garnizoensplaats gelegen is, rapport te doen van al de bijzondere voorvallen, betrekkelijk hun korps, uitgezonderd die, welke in verband staan met de administratieve dienst, en zijn personeel verantwoordelijk, dat de gevraagde situatie-staten op de bepaalde tijden worden ingezonden.

Art. 256. Niemand mag een korps of detachement, (ten zij voor de exercitiën) onder de wapenen laten komen, of de trom laten slaan, dan met voorkennis van den plaatselijken kommandant.

Art. 257. De plaatselijke kommandant zal zorg dragen, dat geene andere, dan zeer gedresseerde manschappen, tot de garnizoensdienst gekommandeerd worden.

De chefs der korpsen worden daarvoor verantwoordelijk gesteld.

Art. 258. Geen militair mag het garnizoen verlaten, al ware het maar voor eenen nacht, zonder permissie van den plaatselijken kommandant, die dezelve niet zal kunnen geven, dan op verzoek van den kommanderenden officier van het korps.

Art. 259. De plaatselijke kommandant zal niet langer verlof kunnen geven, dan voor *vier* dagen, de provinciale of districts-kommandant niet langer dan voor *acht* dagen, en de kommandant eener groote militaire afdeeling, niet langer dan voor *veertien* dagen.

Wanneer het verlof voor langer dan veertien dagen wordt verzocht, zal de kommandant der groote militaire afdeeling, zich deswege aan het Militair Departement adresseren.

Het verlof voor langer dan eene maand, of naar eene niet tot 's Gouvernements bezittingen behoorende plaats buiten *Java*, zal alleen door den Gouver-Generaal kunnen worden verleend.

Het verzoek om verlof zal moeten inhouden, den naam en toenaam, rang, bij welk wapen, bataillon en kompagnie dienende, de plaats waarheen, alsmede de motiven.

Art. 260. Wanneer een officier in een garnizoen aankomt, of uit hetzelve vertrekt, hetzij met verlof, hetzij om andere redenen, zal hij zich bij den plaatselijken kommandant aanmelden; zulks zal insgelijks door officieren, die door een garnizoen passeren, en daar langer dan 24 uren vertoeven, geobserveerd worden; doch hooger in rang zijnde dan de plaatselijke kommandant, zal deze kennisgeving schriftelijk, of door eenen aan denzelven geattacheerden adjudant kunnen geschieden.

Ook zullen de officieren van het garnizoen, welke tot eenen hoogeren rang geavanceerd zijn, zich bij den plaatselijken kommandant kunnen presenteren.

Art. 261. Wanneer onderofficieren of soldaten zonder schriftelijke permissie zich verder dan een half uur van de stad verwijderen, zullen zij als

deserteurs beschouwd en als zoodanig gearresteerd worden.

Art. 262. Geen kavallerist beneden den rang van fourier, zal met zijn paard buiten de poort mogen gaan, dan voor dienstzaken of op vertooning van eene schriftelijke permissie van den kommandant van het korps, en geviseerd door den plaatselijken adjudant.

Art. 263. Geen militair beneden den rang van korporaal zal buiten de poort worden gelaten, dan op vertooning van eene permissie van den kommandant zijner kompagnie, geviseerd door den plaatselijken adjudant.

Art. 264. Buiten en behalve dat de plaatselijke kommandanten alle mogelijke middelen tot voorkoming der desertie in het werk moeten stellen, zullen zij zich gedragen overeenkomstig hetgeen dienaangaande reeds is en nader zal worden voorgeschreven.

Art. 265. De militairen van alle rangen zullen zich ten opzigte der jagt en visscherij even gelijk alle andere ingezetenen moeten gedragen, naar de deswege bestaande wetten en reglementen.

Art. 266. Alle ingezetenen, kooplieden, herbergiers en anderen, welke aan onderofficieren en soldaten krediet verleenen, buiten voorkennis van derzelver kapiteinen, zullen geene aanspraak op betaling kunnen maken, en ingeval van herhaling zullen hunne huizen aan het garnizoen verboden worden.

Art. 267. Geen kommandant van eenen post, van welken rang ook, zal gebruik mogen maken van de kracht der wapenen, dan in de tweé navolgende gevallen:

1°. Wanneer hij daartoe speciale order van zijnen superieur zal hebben ontvangen, en

2°. Wanneer in dienst zijnde zulks door gepleegd geweld noodzakelijk wordt voor de verdediging van zijnen post of van zijnen persoon.

Art. 268. Alle geweld door militairen tegen de ingezetenen gepleegd, zonder wettige noodzakelijkheid en buiten de voorschrevene gevallen, zal naar de letter der wet gestraft worden.

Art. 269. Geen officier van gezondheid van welken rang hij ook zijn moge, zal het eerste verband mogen leggen aan wonden door duël of anderzins bekomen, alvorens den gewonde afgevraagd te hebben, door wien en op welke wijze hij gewond is geworden, en hij zal vervolgens daarop rapport doen aan den kommanderenden officier van het korps, waarbij de gewonde behoort, alsmede aan den plaatselijken kommandant.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Over de exercitien der troepen.

Art. 270. De chefs der korpsen zullen bij hunne aankomst in een garnizoen aan den plaat-

telijken kommandant de onbepaalde permissie vragen, om hunne troepen, zoo binnen als buiten de plaats, op de voor de garnizoensdienst geschikte dagen in den wapenhandel te exerceren.

Bijaldien er verscheidene regementen of bataillons zich in eene plaats bevinden, zal de plaatselijke kommandant met de chefs de noodige schikkingen maken, opdat elk korps op zijne beurt kunne uittrekken, zonder door het andere gehinderd te worden.

Art. 271. Telken reize dat de troepen zullen uittrekken om te exerceren, zullen de chefs der korpsen den plaatselijken kommandant laten verwittigen, op welk uur en door welke poort de troepen weder binnen komen, ten einde de noodige orders aan de poortwachten te kunnen geven, om, na alvorens dezelve op de wijze bij art. 163 erkend te hebben, binnen te laten.

Art. 272. (*) Buiten en behalve de gewone exercitiën der infanterie en de militaire wandelingen, welke de korpsen van tijd tot tijd in de marsch-tenue met den randsel zullen doen, zal men dezelve alle jaren en wel in het najaar, in gesimuleerde attaques en andere bij belegeringen gebruikelijke operatiën, als het aanvallen en verdedigen van den bedekten weg enz. kunnen oefenen.

(*). Men zie in de achter dit reglement gevoegde bijlage No. 2 de bepalingen in verband tot het exercitie-reglement voor de infanterie en de praktische oefeningen der troepen.

Art. 273. De ingenieurs van het garnizoen zullen bij deze exercitiën aan het eene gedeelte der troepen aanwijzen, de voordeeligste wijze van de werken te bezetten, hoe zich horizontale, gekruiste, directe of flankvuren te verschaffen, en aan het andere gedeelte de beste directie opgeven, om op de werken te komen, zonder veel door het vijandelijke vuur te lijden.

Art. 274. Deze exercitiën zullen zich nogtans maar tot enkele reizen, en in geval van eene inspectie van den kommanderenden generaal van de militaire afdeeling moeten bepalen, en op zoodanige wijze ingerigt worden, dat de andere gedeelten van de dienst daardoor niet lijden, en aan de werken der vestingen, noch aan particuliere eigendommen geene schade worde toegebragt.

Art. 275. Wanneer in de nabijheid van vestingen zich heide of andere onbebouwde gronden bevinden, zal men eenige dagen van het jaar de infanterie occuperen en onderrigten in het opwerpen van veld-verschangen als: *fleches*, *redoutes*, *redans* enz. tot haar gebruik geschikt.

De officieren van de genie zullen dit onderwijs dirigeren.

Alle officieren van het garnizoen zullen telken reize bij dit zoo belangrijk onderwijs tegenwoordig zijn, ten einde eene werktuigelijke kennis te verkrijgen van het traceren, opwerpen en gebruiken der veldverschansingen.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Over de hospitalen.

Art. 276. Er zal dagelijks na de parade over het geheele garnizoen een kapitein gekommandeerd worden, om de hospitalen des morgens en des avonds te visiteren, ten einde zich te verzekeren of de zieken overeenkomstig de bestaande reglementen en orders worden behandeld, ten aanzien der voeding, ligging, oppassing en zindelijkheid, en zoo er eenige gegronde klagten te dien opzigte zijn, zullen die ter kennisse van den plaatselijken kommandant gebragt worden.

Art. 277. De chefs der korpsen zullen insgelijks van tijd tot tijd eene dergelijke oculaire inspectie doen, om zich te verzekeren of hunne zieken wel behandeld worden.

Art. 278. De plaatselijke kommandanten zullen, ten minste eenmaal 's maands, de hospitalen, welke in hunne plaatsen geëtablisseerd zijn, inspecteren, en van het bevondene telken reize aan den kommanderenden generaal in de militaire afdeeling rapport doen.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Over de provoosthuizen.

Art. 279. De kapitein, bij art. 276 vermeld, zal insgelijks het provoosthuis visiteren, en nazien of de vertrekken en kerkers, waarin de gevangenen opgesloten zijn, veilig, droog en luch-

tig zijn, en zindelijk gehouden worden, en of de gevangenen de kwantiteit en kwaliteit van voedsel ontvangen, welke door het reglement dienaangaande is voorgeschreven; voorts of alles zoodanig is ingerigt, dat aan de gezondheid van de gedetineerden geen nadeel kan ontstaan.

Telken reize na eene dergelijke visitatie zal daarvan aan den plaatselijken kommandant rapport gedaan worden.

Art. 280. De bij het voorgaande artikel voorgeschrevene visitatie zal insgelijks worden gedaan door de chefs der korpsen, den plaatselijken kommandant en den plaatselijken adjudant.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Informatiën, krijgsraden en executiën.

Art. 281. De officieren, die als kommissaristot informatiën over officieren fungeren, zullen altijd van eenen hoogeren, althans van eenen gelijken rang moeten zijn, als welke door den beklaagde wordt bekleed.

Art. 282. Bij het zamenroepen van eenen krijgsraad, zullen ook altijd de twee officieren worden benoemd, welke over de informatiën hebben gezeten, ten ware de informatien mogten genomen zijn buiten de hoofdplaats van het arrondissement of district, als wanneer voor hen twee andere officieren moeten worden gekommandeerd.

Art. 283. Tot president van den krijgsraad

zal zoo mogelijk een hoofdofficier worden benoemd.

Art. 284. Al de leden van krijgsraden zijn verpligt de vergaderingen bij te wonen, tenzij dezelve door ziekte of andere volstrekte beletselen, of daarvan door den president, of den krijgsraad om gewigtige redenen, verschoond worden.

Art. 285. Bij executie van vonnissen tot de doodstraf zal het geheele garnizoen of een detachement van elk korps van hetzelve onder de wapenen komen, en zich op de executie-plaats in eenen geheelen of halven kring stellen.

Art. 286. De veroordeelde zal door een detachement, bestaande uit eenen luitenant en twintig man, naar de executie-plaats worden gebragt; bij deszelfs komst zullen de tamboers en trompetters den marsch slaan of blazen; overigens zal hierbij de grootste stilte geobserveerd worden, en die zich eenigen uitroep veroorloven, zullen naar de gestrengheid der wetten gestraft worden.

Art. 287. De veroordeelde op de plaats gekomen zijnde, alwaar het vonnis zal worden geëxecuteerd, zal hij aldaar knielende zijn vonnis aanhooren, hetwelk met luider stemme hem zal voorgelezen worden.

Art. 288. Indien de veroordeelde in handen van den scherpregter moet worden overgeleverd, zal men hem vooraf al zijne militaire teekenen en decoratiën afnemen.

Art. 289. De executie volbragt zijnde, zullen de troepen voorbij het lijk defileren.

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Over de doortrekkende troepen.

Art. 290. Al hetgene bij art. 10 van het 1e hoofdstuk is bepaald, ten aanzien van de aankomst der troepen in plaatsen, is toepasselijk op de korpsen van alle wapenen, welke, op marsch zijnde, in eene plaats vernachten, aldaar rustdag houden of er slechts doortrekken.

Art. 291. Zoodanige troepen zullen tot geene garnizoensdienst kunnen gekommandeerd worden, dan alleen in geval van de grootste noodzakelijkheid; maar zullen hunne afzonderlijke wachten fourneren, om de noodige schildwachten voor de regements-kas, vaandels of standaarden en bagage te kunnen plaatsen. De plaatselijke adjudant zal tot dat einde eene geschikte plaats voor de wacht aanwijzen.

Art. 292. Bijaldien doormarcherende troepen in eene plaats rustdag houden, zullen zij, gelijk die van het garnizoen, de orders, alsmede het parool en contresigne op de parade gaan ontvangen.

Art. 293. Zij zullen eenen onderofficier als ordonnance op de hoofdwacht hebben.

Art. 294. De tamboers en trompetters zullen zich des avonds aan de hoofdwacht moeten bevinden, om gezamentlijk met die van het garnizoen de taptoe te slaan of te blazen; doch op den dag hunner aankomst, zullen zij de taptoe alleenlijk in die wijken slaan of blazen, alwaar zij ingekwartierd zijn.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Vertrek der troepen.

Art. 295. Zoodra een korps de order ontvangt, om het garnizoen te verlaten, zal de kommanderende officier van hetzelve zorgen, dat aan hetgene bij het 5e hoofdstuk van het reglement op de kazernering, ten aanzien van de overgave der kazerne is voorgeschreven, stiptelijk worde voldaan.

Art. 296. De troepen zullen altijd, daags vóór hun vertrek, in de garnizoensdienst, door andere of door de schutterij worden vervangen.

Art. 297. De dag vóór den afmarsch of dadelijk bij den ontvangst der order, indien de troepen dienzelfden dag moeten vertrekken, zal de kommanderende officier den kwartiermeeester, of eenen anderen officier in zijne plaats, met de fouriers vooruit zenden, om de kwartieren te maken, en hij zal tot dat einde kopij der marsch-order aan denzelven ter hand stellen.

Art. 298. De kommandanten der korpsen zullen, wanneer zij binnen'slands marscheren, het uur van den afmarsch naar het saizoen op zoodanige wijze bepalen, als zij vermeenen voor de gezondheid van de soldaten het meest geschikt te zijn.

Art. 299. De reconvalescenten en andere manschappen, die niet in staat mogten zijn, om met den troep te kunnen marcheren, alsmede de jonge, zieke, kreupele of gedrukte paarden, zullen onder geleide van eenen officier en eenige onderofficieren

twee uren vroeger dan het korps, zich op marsch begeven, tenzij zulks bij de marsch-order anders bevolen wordt.

Deze officier zal vóór den afmarsch eene naamlijst van alle manschappen opmaken, ten einde gedurende den marsch appèl te kunnen houden, en den marsch zoodanig inrigten, dat de manschappen en paarden zoo weinig mogelijk worden afgemat.

Art. 300. De kommanderende officier zal almede vóór zijn vertrek zorg dragen, dat de verpleging der zieken, die moeten achterblijven, behoorlijk zij verzekerd.

Art. 301. Wanneer er ingezetenen mogten zijn, die eenige klagten tegen officieren, onderofficieren of soldaten van het vertrekkende korps hebben in te brengen, zullen zij verpligt zijn dezelve, ten minste een uur vóór den afmarsch, ter kennisse van den kommanderenden officier te brengen, die, na de klagten te hebben laten onderzoeken, en dezelve billijk gevonden hebbende, aan den klager regt zal doen wedervaren.

Art. 302. De officieren, tegen wien klagten wegens schulden worden ingebragt, zullen, indien zij den schuldeischer niet oogenblikkelijk voldoen, dadelijk naar de provoost gezonden worden, en aldaar in arrest blijven, tot dat zij hunne schulden zullen hebben voldaan.

Art. 303. Alvorens een garnizoen of kantonnement te verlaten, zal de kommanderende officier, van het gemeente bestuur, een certificaat van het door zijne onderhebbende troepen gehouden

gedrag verzoeken, waaruit tevens zal moeten blijken, dat door dezelve, voor zooveel kennelijk is, geene schulden zijn nagelaten.

Art. 304. Een half uur na het vertrek der troepen zullen er geene klagten meer tegen dezelve kunnen aangenomen worden; en indien er in dien tusschentijd geene worden ingebragt, zal de plaatselijke regering, het in het voorgaande artikel vermelde certificaat, aan den kommandant van de achterhoede niet mogen weigeren.

Art. 305. De troepen zullen zich bij den afmarsch gedragen, zoo als bij art. 7 en 8, ten aanzien van den inmarsch, is bepaald.

Art. 306. Het korps tot op twee honderd passen over het glacis gekomen zijnde, zal de kommanderende officier eene halt, en vervolgens een appél doen houden; indien men ontdekt, dat er soldaten achtergebleven zijn, zal men een of twee officieren van de kompagnie terug zenden, om dezelve op te zoeken.

Art. 307. Wanneer er, na het vertrek der achterhoede, nog achtergebleevene soldaten ontdekt worden, zullen zij door den plaatselijken adjudant worden gearresteerd, en zoo spoedig mogelijk onder escorte naar hun corps terug gezonden worden.

EEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK

Over de citadellen en forten.

Art. 308. Al het gestatueerde voor de dienst

in de garnizoensplaatsen en vestingen, is ook toepasselijk op de troepen, garnizoen houdende in de citadellen, forten, redouten en verdere sterkten, waarvan de kommandanten voorts zoodanige maatregelen van veiligheid zullen nemen, als zij, naar gelang der plaatselijke omstandigheden, en in vredestijd met overleg van de ter plaatse aanwezige civile autoriteit, bij verschillende gelegenheden, raadzaam oordeelen.

Art. 309. Bijaldien de kommandant van eene citadel of fort te gelijker tijd ook in de vesting, van welke de citadel of fort onderhoorig is, het bevel voerde, zal hij nogtans het garnizoen der citadel, noch eenig gedeelte van hetzelve, niet mogen doen uitrukken, dan op eene speciale order van het Departement van Oorlog, en alleen in geval van de dringendste noodzakelijkheid, als wanneer eene schriftelijke orde van den kommanderenden generaal van het groote militaire kommando, of van den kommandant in de militaire afdeeling wordt vereischt.

Art. 310. De kommandanten van citadellen en forten zullen in dezelve geene andere troepen binnen laten dan de zoodanige, welke op eene order van het Departement van Oorlog zullen derwaarts gezonden worden, tenzij de kommandant in de militaire afdeeling daartoe de noodige autorisatie zal hebben ontvangen.

Art. 311. Zij zullen alle dagen een adjudant of een onderofficier naar de vesting zenden, om het parool en contresigne aldaar te ontvangen,

doch zij zullen hetzelve mogen veranderen, zoo dikwijls als zij zulks voor de veiligheid van hunnen post zullen noodig achten, hoewel niet eerder, dan nadat de poorten en andere toegangen van en naar de stad zullen gesloten zijn, mits de citadel of het fort door eene gracht en ophaalbrug van de stad gescheiden zij.

Art. 312. Zij zullen niet dulden dat, zonder autorisatie, vreemdelingen zich in dezelve nederzetten, noch dat gesloteue koffers, kisten, enz. zonder behoorlijk gevisiteerd te zijn, binnen gelaten worden.

Art. 313. De hulp-poorten zullen nimmer dan in hunne tegenwoordigheid, en alleen in dringende gevallen, mogen geopend worden.

De communicatie-poorten met de stad zullen ten allen tijde met zon-ondergang gesloten, en niet eerder dan na zon-opgang geopend worden.

Art. 314. In de citadellen en forten zullen altijd een- derde der officieren, buiten en behalve de wachthebbende, aanwezig moeten zijn.

TWEE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Het geheele 22e hoofdstuk vervalt en wordt, luidens algemeene order dd. 28 April 1845 N°. 2, *vervangen door het Reglement op de militaire eerbewijzen, vastgesteld bij besluit van den G. Gen.* dd. 17 April 1848 N°. 1.

REGLEMENT OP DE MILITAIRE EERBEWIJZEN.

Art. 1. De wachten, posten en piketten zullen voor den Gouverneur-generaal onder de wapenen komen en het geweer presenteren; de tamboers zullen den marsch slaan, en de vaandels salueren, als ook de officieren met hun zijdgeweer.

Art. 2. De wachten zullen voor de Raden van Indie in kommissie, den Generaal, kommandant van het leger, en den vlag-officier, die 's lands zeemagt in Oost-Indie kommandeert, onder de wapens komen, en het geweer presenteren; de tamboers zullen drie roffels slaan, en de officieren met hun zijdgeweer salueren.

Art. 3. De wachten zullen voor de Luitenant-generaals onder de wapens komen en het geweer schouderen; de tamboers zullen twee roffels slaan.

Art. 4. De wachten zullen voor de generaal-majoors onder de wapens komen, en het geweer schouderen; de tamboers zullen een roffel slaan.

Hetzelfde eerbewijs zal gegeven worden aan den kolonel, wanneer deze een kommandement voert over eene territoriale afdeeling, of over eene, uit verscheidene korpsen zamengestelde, troepen-afdeeling.

Insgelijks aan den kapitein ter zee, het kommando hebbende over 's lands zeemagt in Nederlandsch-Indie, als zoodanig voerende den breeden wimpel, en aan dien, welke een station of eene escadrille kommandeert.

Insgelijks aan Gouvernements-kommissarissen, niet vallende in de bepalingen van art. 2 en 3, op de plaats alwaar zij in missie zijn; zoomede aan de civile gouverneurs van Buitenbezittingen, en de Residenten in het algemeen, respectivelijk in elks gouvernement en residentie.

Art. 5. De wachten zullen voor militaire kommandanten, beneden den rang van Generaal-majoor, in hun kommandement, onder de wapens komen en het geweer schouderen.

Dit eerbewijs zal ook gegeven worden aan op zich zelven staande adsistent-Residenten en civile gezaghebbers, respectivelijk in elks residentie.

Art. 6. De gouverneur eener vesting geniet het eerbewijs, hetwelk aan eenen rang hooger dan den zijnen toekomt.

Art. 7. De policie-wachten der korpsen zullen voor den kommanderenden officier van hun korps onder de wapens komen, en het geweer schouderen.

Art. 8. De navolgende schildwachten zullen als eereposten gegeven worden:

Voor den Gouverneur-Generaal onbepaald.

Voor den Generaal-officier, Kommandant van het leger, den Vlag-officier, die 's Konings zeemagt in Oost-Indie kommandeert, Luitenant-Generaals, Generaal-Majoors, Gouvernements-Kommissarissen, civile Gouverneurs van Buitenbezittingen, en den Kapitein ter zee, kommanderende 's lands zeemagt in Nederlandsch-Indie, als zoodanig den breeden wimpel voerende, twee.

Voor de Residenten in hunne afdeelingen, voor de Kolonels Chefs van Staven, wapens en diensten, mitsgaders den Hoofd-Intendant der militaire administratie, Hoofdofficieren, die een korps kommanderen, en militaire Kommandanten, mitsgaders op zich zelven staande Adsistent-Residenten en Gezaghebbers, één.

Art. 9. Telkens wanneer de Raad van Indie vergadert, zullen twee schildwachten voor den ingang der raadzaal geplaatst worden, die voor den Gouverneur-Generaal, den Vice-President en de leden van den Raad het geweer zullen presenteren.

Art. 10. Alle eereposten kunnen, bij voorkeur, uit de flankkompagnie getrokken worden.

De schildwachten zullen, wanneer een persoon nadert, aan wien militaire honneurs gegeven moeten worden, zich stellen twee passen regts en in de rigting van het schilderhuis, dáár front maken, en het geweer presenteren voor den Gouverneur-Generaal, de Raden van Indie in kommissie, de Generaal-officieren, de Hoofd-Officieren, de Gouvernements-Kommissarissen, de civile Gouverneurs, de Residenten, op zich zelven staande Adsistent-Residenten, Gezaghebbers en Inlandsche Regenten.

Even zoo zullen zij doen, en het geweer schouderen, voor Kapiteins, Luitenants, Adsistent-Residenten en al degenen, die eene of beide Rijksorden, dan wel eene vreemde orde dragen.

Even zoo, en het geweer over nemen, voor de Onder-officieren.

Het eerbewijs van den schildwacht begint en eindigt, wanneer de persoon, dien het betreft, op vier passen afstand van den schildwacht gekomee of verwijderd is.

Art. 11. Ordonnancen zullen gegeven worden, als volgt;

Aan den Gouverneur-Generaal, een Luitenant.

Aan de Raden van Indië in commissie en den kommandant van het leger, een Europeesch onderofficier.

Aan de overige generaal-officieren en kolonels, met inbegrip van den Hoofd-Intendant der militaire administratie, mitsgaders de Hoofd-officieren, die een korps kommanderen, of een territoriaal kommando voeren, een Europeesch korporaal; onder bepaling nogtans, dat dit artikel alleen van toepassing is op de plaatsen, alwaar hunne gewone residentie niet is gevestigd.

Art. 12. Eene eerewacht geeft, behalve aan dengenen voor wien zij gesteld is, geen eerbewijs dan aan personen, die met denzelven gelijken of hoogeren rang hebben; en in geen geval hooger eerbewijs, dan voor dezen is bepaald.

Art. 13. Onder het aflossen zullen geene eerbewijzen gegeven worden, dan aan den Gouverneur-Generaal.

Art. 14. Wanneer vaandels of standaarden van een korps eene wacht passeren, zal de marsch geslagen, het geweer gepresenteerd, en door de officieren gesalueerd worden.

Art. 15. Wanneer gewapende troepen elkander

ontmoeten, zullen zij zich onderling de regterzijde geven; en bijaldien zich bij het eene korps een vaandel of standaard bevindt, en bij het andere niet, zal het laatstgenoemde zich in bataille stellen, de geweren presenteren, en de officieren zullen met hun zijdgeweer salueren.

Art. 16. De officieren der zeemagt ontvangen, volgens hunnen rang, dezelfde eerbewijzen, als die der landmagt.

Art. 17. Al de voorschreven eerbewijzen worden insgelijks aan officieren, in dienst zijnde van vreemde mogendheden, volgens hunnen rang bewezen.

Art. 18. Men zal na taptoe en vóór de reveille geen eerbewijs doen.

Art. 19. De onderofficieren zijn aan de officieren van alle korpsen, wapens en diensten dezelfde eerbewijzen verschuldigd, als aan de officieren van hun eigen korps, wapen of dienst.

Art. 20. Wanneer een onderofficier of soldaat met zijn geweer een' hoofd- of subalterne-officier passeert, zal hij het geweer schouderen; en wanneer hij dien zonder geweer ontmoet, zal hij de regterhand perpendiculair ter hoogte van den chacot, casque of muts brengen, en gelijktijdig eerbiedig en krijgshaftig dengenen, dien hij salueert, aanzien, die hetzelfde tegen-salut zal doen.

Een onderofficier of soldaat zal, wanneer hij eenen generaal of den civilen Gouverneur, mitsgaders den Resident, ontmoet, en op vier passen genaderd is, halt en front maken, salueren, en

in die positie blijven staan, tot dat dezelve vier passen gepasseerd zal zijn.

Indien echter de onderofficier of soldaat met zijn geweer gewapend is, zal hij hetzelve presenteren. Soldaten, die onderofficieren of korporaals passeren, zullen dezelve, even als de officieren groeten.

Art. 21. Openbare militaire eerbewijzen mogen niet gevorderd worden, wanneer de persoon, dien het betreft, niet gekleed is in uniform of in het costuum, voor zijne ambtelijke betrekking voorgeschreven.

Het eerbewijs voor den Gouverneur-Generaal is daarvan alleen uitgezonderd.

Art. 22. Ten aanzien van Inlandsche Regenten blijven de eerbewijzen naar gevestigde plaatselijke gewoonte in zwang, en strekt de Paijong of de rotting met knop, als anderzins, tot openbaar teeken hunner waardigheid.

De militaire kommandanten zijn gehouden, zich naar het oordeel van de civiele autoriteit te gedragen; onder verpligting evenwel, om afschriften van de daarover te voeren correspondentie aan het militaire departement in te zenden, hetwelk, daartoe termen vindende, de zaak zal brengen bij het gouvernement.

Art. 23. Alle rapporten zullen op eene eerbiedige wijze moeten gedaan en ontvangen worden.

Art. 24. Alle voor den Gouverneur-Generaal bepaalde eerbewijzen worden gegeven aan den Vice-President van den Raad van Indië, gedurende den tijd, dat in gevallen, bepaald bij art. 3 van

het reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indië, de waardigheid van Gouverneur-Generaal door hem wordt waargenomen.

DRIE EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Hetgeen in acht te nemen is bij de sterfgevallen van Officieren.

Dit geheele hoofdstuk is vervallen. Hierin is voorzien door de bestaande bepalingen, omtrent de nalatenschap van militairen.

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Eerbewijzen bij begrafenissen.

Art. 341. Alle militairen zullen volgens hunnen rang, met de navolgende militaire eer begraven worden.

Voor een' dienstdoenden generaal of luitenant-generaal, zal het gansche garnizoen onder de wapenen komen.

Voor eenen dienstdoenden generaal-majoor het halve garnizoen.

Voor eenen luitenant-generaal buiten dienst, het derde van het garnizoen.

Voor eenen generaal-majoor buiten dienst, het vierde van het garnizoen.

Voor eenen gepensioneerden of gereformeerden luitenant-generaal, het vierde van het garnizoen.

Voor eenen gepensioneerden of gereformeerden generaal-majoor, het vijfde gedeelte van het garnizoen.

In geen geval zal er echter minder dan twee

honderd man tot geleide aan de generaals of luitenant-generaals, en honderd en vijftig aan de generaal-majoors gegeven worden.

Voor de gouverneurs zal het geheele garnizoen in de wapenen komen.

Voor den plaatselijken kommandant, het halve garnizoen.

Voor den plaatselijken adjudant *een* detachement van vijftig hoofden.

Voor de inspecteurs van de administratie bij de armée, *vier* detachementen, ieder à vijftig hoofden.

Voor de onderinspecteurs van de administratie bij de armée der 1e. klasse, *drie*, voor die der 2e. klasse, *twee* detachementen.

Indien de inspecteurs of onderinspecteurs van de administratie bij de armée buiten dienst, gepensioneerd of op reforme gesteld zijn, zal men ten hunnen opzigte handelen, zoo als hierna is bepaald.

Voor de kolonels in active dienst, *vier*, voor niet in dienst zijnde, *drie*, en voor gepensioneerde of op reforme gestelde kolonels, *twee* detachementen.

Voor de luitenant-kolonels in active dienst, *drie* detachementen, voor gepensioneerde of gereformeerde, *een*, voor den majoor in active dienst, *twee* detachementen, voor de gepensioneerde of gereformeerde, *een*, voor de kapiteins in active dienst, gereformeerd of gepensioneerd, *een* detachement.

Voor de eerste en tweede luitenants, een *half* detachement.

Voor de onderofficieren, een *vierde*, en voor de korporaals, een *achtste* detachement.

Art. 342. Wanneer het gansche garnizoen in het geweer komt, om bij eene lijkstaatsie gebruikt te worden, zal hetzelve door den hoogsten in rang zijnde of oudsten generaal of opperofficier, die bij het garnizoen dienst doet, gekommandeerd worden.

Wanneer er een gedeelte van het garnizoen voor de lijkstaatsie bestemd is, zal hetzelve door een' officier van gelijken rang als de overledene, worden gekommandeerd; en wanneer het slechts detachementen zijn, zullen dezelve, als zij vier in getal zijn, gekommandeerd worden door eenen kolonel, *drie* door eenen luitenant-kolonel, *twee* door eenen majoor, *één* door eenen kapitein, *een half* door eenen eersten of tweeden luitenant, *een vierde* door eenen sergeant of wachtmeester, en *een achtste* door eenen korporaal.

Art. 343. De soldaten voor de lijkstaatsie zullen zooveel mogelijk door de infanterie geleverd worden, en bij gebrek aan dezelve door de kavallerie of artillerie.

Art. 344. Ieder korps zal, naar evenredigheid van deszelfs sterkte, manschappen moeten leveren, welke op hunne beurt, en naar evenredigheid uit de kompagnien getrokken worden.

Art. 345. De kavallerie zal bij eene lijkstaatsie altijd te voet gaan.

Art. 346. Bij het overlijden van eenen kolo-

nel bij zijn regement, zal het gansche regement, *en* korps de lijkstaatsie volgen.

Bij het overlijden van den luitenant-kolonel of majoor, derzelver bataillon of eskadron, met het vaandel of standaard.

Van eenen kapitein, deszelfs kompagnie, en van eenen eersten of tweeden luitenant, de halve kompagnie.

Van eenen onderofficier deszelfs sectie, van eenen korporaal, deszelfs escouade, en van eenen soldaat, de halve escouade, waarbij hij behoorde.

Deze bepalingen staan geheel afgescheiden van diegene, welke bij art. 341 voorgeschreven zijn.

Art. 347. (1) De troepen welke tot de lijkstaatsie gekommandeerd zijn, zullen tweemaal hun geweer lossen; de eerste maal wanneer men met het lijk op het kerkhof gekomen is, en de tweede maal na de begrafenis; het kruid zal uit 's lands magazijn geleverd worden.

Art. 348. (2) De onderofficieren en soldaten zullen het geweer over den schouder dragen, de bajonet op.

Art. 349. Gedurende de lijkstaatsie voor generaals, zal men zoo vele kanonschoten doen, als aan dezelve bij hunne plegtige intrede zullen zijn toegestaan.

Art. 350. De vier slippen van het doodkleed zullen door vier personen van gelijken rang als

---

(1) Dit artikel is gewijzigd bij A. O. dd. 23 August. 1849, No. 7. § 4.

(2) Nader gewijzigd volgens § 4 der Alg. Ord. d. d. 5 Junij 1844, waarbij tevens het verdekken van het geweer is afgeschaft.

de overledene bekleedde, of zoo die niet aanwezig zijn, door personen van minderen rang gedragen worden.

Art. 351. De vaandels of standaarden zullen met floersche banden omhangen worden, de trommen zullen met een zwart kleed overdekt, en aan de trompetten zullen sordines en linten van floers gedaan worden.

De begrafeniskosten van al degenen, die op het slagveld gesneuveld of binnen drie maanden na de ontvangene wonden gestorven zijn, zullen door den Staat gedragen worden.

Art. 352. Indien de overledene op eene legale wijze zijn verlangen te kennen heeft gegeven, om stil begraven of bijgezet te worden, zal de militaire begrafenis geene plaats hebben.

Art. 353. Alle officieren zullen gedurende eene maand over hunnen kolonel rouw dragen, deze, alsmede de familie-rouw, zal bestaan in een floers, aan den linkerarm gedragen wordende.

Art. 353. (*bis*) Bij het overlijden van ridders, zal het ceremonieel der begrafenis altijd voor eenen graad hooger, dan die in de armee of bij de marine door den overledene werd bekleed, plaats hebben; derzelver decoratie zal voor het laatst op het kleed dat het lijk bedekt, prijken, en de hoeken des kleeds, zoo veel mogelijk, gedragen worden door gedecoreerden. De ridders, die tot het korps behooren, zoo het een onderofficier of soldaat is, zullen het lijk volgen; indien het een officier is met de orde der 3e klasse versierd, alle ridders, die in het kampement of garnizoen

tegenwoordig zijn, en bij de kommandeurs of grootkruizen, al de ridders van de armée of vloot voor zoo verre hiertoe geene voor de dienst schadelijke overplaatsing vereischt wordt.

Art. 354. Wanneer eene lijkstaatsie voorbij eene wacht passeert, zal deze laatste onder de wapenen komen, het geweer presenteren, en de officieren zullen met hun zijdgeweer salueren.

Art. 355. Bij het overlijden van den Gouverneur-generaal of den waarnemenden Gouverneur-generaal, zal het eerbewijs voor de begrafenis bij een, door de regering te arresteren, programma geregeld worden. Het leger zal voor den opperbevelhebber der krijgsmagt in Indie den rouw dragen gedurende den tijd van drie maanden.

Art. 356. Het eerbewijs bij begrafenissen:

Voor eenen Vice-President of de leden in den Raad in Indie, zal zijn als van eenen Luitenant-generaal.
" " Gouvernements-kommissaris, ter plaatse zijner zending, zal zijn als van eenen Generl. majoor.
" " Civilen Gouverneur, in zijn gouvernement, zal zijn als van eenen generaal-Majoor.
" " Resident in zijne residentie, zal zijn als van eenen kolonel.
" " Op zich zelf staanden adsistent-resident, zal zijn als van eenen majoor.
" " Civilen gezaghebber, zal zijn als van eenen kapitein.

} Dienstdoende.

Art. 357. Het bepaalde bij art. 349 zal toegepast worden bij begrafenissen der ambtenaren in het voorgaande artikel bedoeld.

NB. Bovenstaande drie bijgevoegde artikelen zijn voorgeschreven bij algemeene order dd. 28 April 1848, N°. 2 (Besluit van den G. G. van Ned. Indië dd. 17 April 1848 N°. 1.)

BIJLAGE No. 1.

Bij algemeene order dd. 12 April 1836 N°. 4 wordt bepaald, dat voortaan in vredestijd geene scherpe patronen meer aan de wachthebbende manschappen in handen zullen gegeven worden, maar dat deze onder de bewaring van den kommandant der wacht zullen verblijven, die verantwoordelijk zal wezen voor het daarvan te maken gebruik, en door wien de volgende bepalingen behooren te worden in acht genomen.

1. De voor de wachthebbende manschappen te verstrekken scherpe patronen zullen binnen het wachthuis worden bewaard in eene blikken trommel, op eene geschikte plaats vastgespijkerd, en voorzien van een deugdzaam slot. De kommandant der wacht zal den sleutel van die trommel onder zijne berusting hebben, en voor denzelven, zoowel als voor de trommel en de patronen verantwoordelijk zijn.
2. Aan de wachthebbende manschappen zullen door den kommandant der wacht geene patronen worden afgegeven, dan bij volstrekte noodzakelijkheid en te zijner beoordeeling en verantwoording, of in geval hij door den officier van het piket of den garnizoens-kommandant daartoe mogt zijn gelast.
3. De benoodigde wachtpatronen zullen door de korpsen worden afgegeven, op aanvrage van den garnizoens-kommandant, die derzelver aantal bepaalt, in verhouding tot de sterkte der korpsen en wachten.

4. Bij het visiteren der wachten zullen de garnizoens-kommandant, de officier van het piket en de plaatselijke adjudant zich overtuigen van het aantal en den staat der wachtpatronen; beide laatstvermelden zullen des noods dadelijk, en anders na den afloop der parade, van derzelver bevinding rapport maken aan den Garnizoens-kommandant.

BIJLAGE N°. 2.

Bepalingen in verband tot het Exercitie-Reglement voor de Infanterie en de Praktische oefeningen der troepen.

Alg. Ord. dd. 5 Julij 1844 No. 4 § 4 luidt aldus:

In navolging van hetgene dien aangaande in het Nederlandsche Leger is ingevoerd, en met toepassing en wijziging tevens, zoo veel noodig, voor het leger in Indië, wordt, in afwachting van Reglementaire voorschriften, het navolgende bepaald:

a. De gewone pas is afgeschaft en de gezwinde daarvoor in plaats gesteld, die telkens, wanneer het kommando *marsch!* gedaan wordt, zal worden aangenomen. 1)

Bij het onderwijs der rekruten, wanneer tot dien pas wordt overgegaan, zal de instructeur met den gezwinden pas beginnen, en daarbij

1) De hier bedoelde gezwinde pas wordt tegenwoordig bij het Nederlandsche Leger *gewone pas* genoemd, en heeft bij eene lengte van 75 Ned. duimen, eene snelheid van 108 in de minuut.

vooral op de vlugheid en tijdmaat zijne aandacht vestigen.

De leerwijze, welke voor den gewonen pas gevolgd werd, zal voor den gezwinden pas *niet* aangenomen worden 1); maar de instructeur zal, nadat hij eenige malen het voorbeeld gegeven heeft, de rekruten, op het kommando *marsch*, terstond in beweging stellen. Hij zal van tijd tot tijd, met de stem, de tijdmaat aanduiden, de man het strekken der knieën aanbevelen en al dat gene opmerken, wat tot sierlijkheid en doelmatigheid van den pas kan bijdragen, zoo als dit overigens bekend en van ouds geleerd is.

b. Aangezien de inlandsche soldaat geen' pas van 26 duim maken kan, zonder gedwongen inspanning, zoo blijft de lengte van den pas op 2 voeten Rijnl. bepaald.

c. Het doen van militaire promenades wordt bijzonder aanbevolen; dezelve behooren, zooveel mogelijk, door de onderscheidene wapens gecombineerd te geschieden, en de afstand waarop zij worden uitgestrekt, aanvankelijk klein en van lieverlede grooter te worden, tot eindelijk op negen palen van het garnizoen (niet verder) opdat de soldaat zich gewenne aan het afleggen van gewone étappes. De kommandanten der troepen in de respectieve militaire afdeelingen op Java, en buiten Java de militaire kommandanten, zullen daartoe, in overleg met de aanwezige kom-

1) Volgens § 13 der in 1860 bij het Nederlandsche Leger ingevoerde Soldaten-School, wordt die leerwijze daar *wel* toegepast.

manderende officieren der wapens, de vereischte bevelen geven.

Gedurende de promenades, behooren eenige manoeuvres uitgevoerd te worden, gegrond op werkelijke of onderstelde ontmoetingen van verscheiden aard, opdat de troepen gecombineerd leeren ageren, en zoodoende het wederzijdsch vertrouwen der wapens gevestigd en gevolgelijk het moreel van den soldaat versterkt worde. De kommandant der kolonne zal echter daaraan geene te groote uitgebreidheid geven, opdat onmatige vermoeidheid worde vermeden.

De tenue bij deze promenades zal altijd zijn in het mouwvest met den blaauwen pantelon en den schakot, zonder randsel. Vermits het klimaat niet gedoogt, dat de soldaat zelf zijnen randsel draagt en het slechts zeldzaam gebeurt, dat dezelve hem niet kan worden nagedragen, zoo behoort hij in vredestijd daarmede niet te worden bezwaard. Komt te velde de bijzondere omstandigheid voor, dat de bagaadje niet volgen kan, dan (zich aan de noodzakelijkheid onderwerpende) torscht hij zijne onmisbare kleedingstukken.

Het is noodzakelijk, dat bij het doen van promenades, goed gezorgd worde voor de voeding van den troep.

d. Vermits het manoeuvreren ten doel heeft, om eenen troep zoo gezwind mogelijk van stelling te doen veranderen, zoo moeten de bewegingen *au pivot mouvant* geschieden.

e. Het verdekken van het geweer is afgeschaft.

Bij begrafenissen wordt het geweer in den arm gedragen, de bajonet op. 1)

f. Het nederleggen van het geweer is almede afgeschaft.

---

1) Het dragen van het geweer in den arm wordt volgens het in 1860 bij het Nederlandsche Leger ingevoerde exercitie-reglement niet meer onderwezen, wordende daar het geweer, òf op schouder (hoog in den regter-arm), òf over den linker-schouder gedragen. Daarom is, met het oog de vermoedelijk spoedige invoering van datzelfde reglement bij het Oost-Indische Leger, overal, waar in dit reglement wordt gezegd, dat het geweer *in den arm* wordt gedragen, in de plaats gesteld, het geweer *over den linkerschouder*.

INHOUD.

Hoofdstuk.		Bladzijde.
I.	Over het aankomen der troepen in eene plaats, mitsgaders over de kazernering of billettering.	1
II.	Over de dienst der troepen in de plaatsen en hoe dezelve zal gekommandeerd worden. . .	7
III.	Over de garnizoensparade	19
IV.	Over het aflossen der wachten	30
V.	Algemeene verpligtingen op de wachten . .	36
VI.	Over het aflossen der schildwachten en derzelver verpligtingen.	40
VII.	Over de pligten van den kommandant van eenen post	48
VIII.	Bijzondere dienst van de hoofdwacht . . .	52
IX.	Het doen van gewone en extra rapporten . .	53
X.	Het sluiten en openen der poorten	57
XI.	De taptoe	63
XII.	Over de rondes en patrouilles	64
XIII.	Orders in geval van alarm.	70
XIV.	Algemeene regels betrekkelijk de krijgstucht en orde	74
XV.	Over de exercitiën der troepen	78
XVI.	Over de hospitalen	81
XVII.	Over de provoosthuizen	81
XVIII.	Informatiën, krijgsraden en executiën . . .	82
XIX.	Over de doortrekkende troepen	84
XX.	Vertrek der troepen	85
XXI.	Over de citadellen en forten	87
XXII.	(vervallen, doch daarvoor in de plaats gesteld:)	89
	Reglementen op de Militaire eerbewijzen . .	90
XXIII.	(vervallen.)	96
XXIV.	Eerbewijzen bij begravenissen	96

PERPUSTAKAAN NASIONAL

